

ŽIVOT

KULTURNÉ - SOCIÁLNI ČASOPIS

PAŽDZIERNIK - OKTOBER - RÍJEN NR 10 - 1963 - Cena 1 zl

NA

BRATISLAVSKÝCH ULIČIACH

Chcete vedieť aké mám záujmy okrem klebet u káderníka a vydávania peniazí? Obzerať ludi na uliciach. Obyčajne toto robím súkromne, pre seba. Ale tentokrát, keď v novinách následkom leta „vyschli“ prameň s materiálmi, ja, Mánička Hrdá, Váš stály zahraničný korešpondent, musela som odstúpiť od pravidla. A nakoľko som bola práve v Bratislave, odtiaľ sú tieto fotografické momentky.

Predovšetkým predstavujem našich priateľov, ktorých som náhodou stretla, známeho literárneho kritika Jozefa Bžocha z manželkou Perlou. Veľmi sa ponáhľali, len že som stíhla urobiť fotografiu. Neviem však, kam sa ponáhľali, lebo mi to nestačili povedať.

Môjmu objektívu neušiel pohľad na rádu napchatých aktoviek. A nakoľko stali na ústrednom parkovisku taxíkov, napadlo mi, že možno niekam cestuje svätá byrokracia?

Nedovolil mi ďalej túžiť po podobných veciach následujúci pohľad, ktorý predstavoval asi reálnejšie túžby. Kúpiť alebo nekúpiť lós, na ktorý snáď môžem vyhrať „feliciu“ alebo aspoň „spartáku“. Prečo však tento predaváč chodí peši?

A konečne posledná fotografia. Je to určite niekto z vidieka, kto prišiel na nákup do hlavného mesta. Prečo prišiel? Na nákup... Acha, a ja som si ešte nekúpila všetko, čo som chcela! Preto utekám do obchodného domu a pozdravujem Vás srdiečne

Vaša
MÁNIČKA HRDA

PLON niesiemy PLON...

Tradycyjnym już zwyczajem Warszawa a z nią cały kraj witał 8 września na Stadionie X-lecia ponad 40 tys. przedstawicieli wsi polskiej, przybyłych na uroczystości Centralnych Dożynek rolników indywidualnych i spółdzielczych, robotników rolnych, traktorzystów, inżynierów rolnictwa, młodzież wiejską, licznie przybyłych mieszkańców Warszawy.

Burzą oklasków powitali zebrani przedstawiciele najwyższych władz PZPR Władysława Gomułkę, Przewodniczącego Rady Państwa — Aleksandra Zawadzkiego, Premiera Józefa Cyrankiewicza, Czesława Wycecha, Stanisława Kulczyńskiego, Edwarda Ochabę, Mieczysława Jagielskiego, członków Biura Politycznego, Sekretariatu KC PZPR, członków Prezydium i Sekretariatu NK ZSL, członków Rady Państwa i Rządu, przedstawicieli organizacji społecznych i młodzieżowych, generalicję, działaczy Kółek Rolniczych i spółdzielczości produkcyjnej.

Wśród dźwięku fanfar i dożynkowej pieśni „Plon niesiemy, plon...” — Starosta Dożynek Marian Pięniak — ze wsi Kolonia Brzozów z pow. Sokołowski Podlaski wzorowy gospodarz i działacz społeczny, wspólnie ze Starostą Kazimierza Wojciechowskim, gospodarzem ze wsi Glusk w pow. lubelskim — wreczyli Gospodarczowi Dożynek Władysławowi Gomułce bochen chleba — symbol zebranego plonu ze słowami: „Oto chleb polski go chłopa, krójcie go i dzielcie, ale sprawiedliwie, żeby dla wszystkich stało”.

Przemówienie towarzyszące Władysławowi Gomułce na Centralnych Dożynkach — transmitowane przez radio i telewizję — podawała prasa codzienna.

Gorące oklaski powitały okrzyk tow. W. Gomułki na cześć sojuszu robotniczo-chłopskiego, na cześć Polski Ludowej i pokoju.

Pieśń „Budujemy nową wieś” rozpoczęła zabawę taneczną na zielonej murawie stadionu. Barwny tłum z werwą płaśią i tańczył budząc zachwyty ponad 80-tysięcznej rzeszy uczestników uroczystości dożynkowych.

NASZ KOMENTARZ

Coraz częściej słyszmy o Południowym Wietnamie. Przeraża nas, że tam na znak protestu przeciwko krwawemu reżimowi Ngo Dinh Diema, ludzie oblewają się benzyną i własnoręcznie podpalają zapalką, jak również to, że wojska rządowe niszczą substancjami chemicznymi uprawy na polach ludności sprzyjającej powstańcom. Za pomocą takich metod chce się utrzymać przy władzy stary feudalny reżim, na czele którego stoi dyktator Diem. Ale nie tylko to jest przyczyna, że reżim ten, wbrew opinii narodu i świata, może używać takich środków i metod. Jest publiczną tajemnicą, że Stany Zjednoczone udzielają Diemowi pełnego poparcia, nie tylko moralnego ale materialnego i militarnego. Zdaniem filozofa angielskiego Bertranda Russella angażowanie się USA w brudne sprawy Diema ma na celu obronę interesów gospodarczych USA w Indochinach i zapobieżenie przeprowadzenia w tym rejonie szerokich reform społecznych. Dlatego właśnie USA pomagają Diemowi, dzięki czemu z kolei może on jeszcze utrzymywać się przy władzy?

Kliku Diema — mimo tej stałej pomocy i poparcia USA — znalazła się jednak ostatnio w niebywałych opałach. Przyczynił się do tego również konflikt z buddystami. Trzeba wiedzieć, że wyznawcy Buddy stanowią 80 procent mieszkańców Południowego Wietnamu. Konflikt między nimi a kliką Diema trwa już wiele lat, ale od maja br. przybrał na sile. W maju bowiem oddziały rządowe w tradycyjnej stolicy Wietnamu — Hue — ostrzelały procesję buddyską i zabiły jedenastu jej uczestników. Na znak protestu mnich buddyski Thich Quang Due na centralnym placu Saigonu kazał swoim uczniom oblać się benzyną i podpaliwszy się, spłonął żywcem. Takich wydarzeń zanotowano już kilkadziesiąt, jak również wiele strajków głodowych przywódców buddyskich. W ten sposób świat cały dowiedział się o prześladowaniach religijnych buddystów i innych okropnościach kliki Diema. Dyktator zastosował w odwet dalsze aresztowania i prześladowania wyznawców Buddy, zajął ich pagody i wprowadził stan wyjątkowy.

W tej sytuacji nawet rząd USA zmuszony był publicznie potępić metody stosowane przez reżim Diema wobec buddystów. Ale łącznie z tym stwierdził, że w daszku ciągiem udzielać będzie pomocy temu reżimowi w jego walce z partyzantami. Warto dodać, że ta pomoc dla Diema kosztowała już Stany Zjednoczone pięć miliardów dolarów. Za te właśnie pieniądze jest utrzymywana kilkunastotysięczna armia Diema. Dowodząnią oficerowie i podoficerowie amerykańscy. Uzbrojona jest w amerykańską broń, samoloty, helikoptery, czołgi. Ale mimo tego ponosi ona klęski w walce z partyzantami ludowymi. Nawet źródła zachodnie twierdzą, że armia reżimowa kontroluje jedynie większe miasta, porty, lotniska i główne drogi. Partyzanci z Vietkongiem kontrolują zaś 80 procent wsi.

Americańska gazeta „Washington Daily News” z 26 sierpnia stwierdziła w podsumowaniu artykułu o sytuacji w Wietnamie Południowym: „Jedynie cud, albo radykalna akcja mogą nas, jak się zdaje, uratować na tym etapie”. Można w związku z tą konkluzją powiedzieć, że cudu na pewno nie będzie. O jaką więc bardziej radykalną akcję chodzi? Czy można wymyślić większe, niż znane już okropności od których cierpi naród południowowietnamski. Amerykańscy politycy mają nie lada kłopot ze swoim pupilkiem Diemem. Nawet złagodzenie sytuacji z buddystami — bo takie kroki są podejmowane — nie zmieni tego, że sympatia ludzi jest po stronie partyzantów ludowych z Vietkongiem.

N. S. CHRUSZCZOW wraz z małżonką powrócili 3 września do Moskwy z Belgradu, po spędzeniu w Jugosławii dwutygodniowego wypoczynku na zaproszenie J. Broz-Tito.

W POLSCE bawił ostatnio do wizyty sekretarz stanu do spraw zagranicznych Jugosławii K. Popovic. Przeprowadził on rozmowy z ministrem spraw zagranicznych Polski — A. Rapackim.

W BIEŻĄCYM roku szkolnym w 86 szkołach mniejszości narodowościowych kształcić się będzie około 6,5 tysiąca uczniów. Ponadto w dalszych 288 szkołach prowadzona jest dodatkowo nauka języka ojczystego mniejszości narodowościowych dla około 11,5 tysiąca dzieci.

W MUZEUM NARODOWYM w Warszawie odbyła się uroczystość przejęcia pod opiekę tej placówki urny z sercem Tadeusza Kościuszki.

STU ZABITYCH i pięciuset ciężko rannych — to rezultat trzęsienia ziemi, jakie nawiedziło ostatnio północną Indie.

3 WRZEŚNIA 8 milionów dzieci, młodzieży i dorosłych rozpoczęło nowy rok szkolny.

GEN. DYW. A. MAUNULA — szef Sztabu Generalnego Sił Zbrojnych Finlandii — bawił z wizytą w Polsce na zaproszenie szefa Sztabu Generalnego WP gen. broni J. Bordziłowskiego.

Z SAMOLOTU KLM (Hollenderskie Linie Lotnicze) skradziono złoto o wartości 70 tysięcy dolarów.

W TYCH DNIACH odejdą pierwsze węglarki z dużej, bo liczącej 1.500 sztuk, serii dla Węgier.

Najstarszy czworonóg ZOO w Tokio (Japonia) — 29 letni osioł „Ichimoji” otrzymał zlate sztuczne zęby.

W GENEWE odbyły się uroczystości poświęcone 100-leciu Czerwonego Krzyża. Ulicami Genewy przeszły symboliczny pochód dla upamiętnienia Kongresu Czerwonego Krzyża z roku 1863, który obradował pod przewodnictwem swego genewskiego założyciela, Henry Dunanta.

LINIA DALEKOPISOWA Kreml — Biały Dom jest już czynna. Służyć ona będzie odtąd do natychmiastowego kontaktu szefów dwóch mocarstw — ZSRR i USA — w razie gdy wyrażały tego będzie sytuacja światowa.

NA GRANICY JEMENU i emiratu brytyjskiego Bejhan doszło do nowych incydentów. Żołnierze angielscy dopuścili się nowej agresji. Rozgłośnia nie podaje bliższych szczegółów.

W KSIĘGARNIACH hawańskich ukazała się powieść Kazimierza Brandyusa „Obywatele”, wydana nakładem „Wydawnictwa Narodowego Kuby”.

Z KRAJU I ZE ŚWIATA

Zdobyczyne 2 pierwszych nagród za piosenki zagraniczne na III Międzynarodowym Festiwalu Piosenki w Socopie: od lewej: Tamara Miansarowa — ZSRR i Simone Langlois — Francja.

JAPONIA stanie się największym eksporterem telewizorów w świecie kapitałistycznym. W bieżącym roku eksport telewizorów z Japonii osiągnie rekordowy poziom pół miliona sztuk. Jedna z głównych przyczyn wzrostu eksportu jest niebyvale silne zapotrzebowanie na małe tranzystorowe aparaty telewizyjne w Stanach Zjednoczonych.

ZWYCIĘSTWEM zakończył się wielomiesięczny strajk 250 tys. nauczycieli Argentyны, którym rząd zgodził się podnieść płace.

W I półroczu br. produkcja mięsa wzrosła w ZSRR o 19 procent w porównaniu z analogicznym okresem ub. r. i wyniosła 1,7 mln ton.

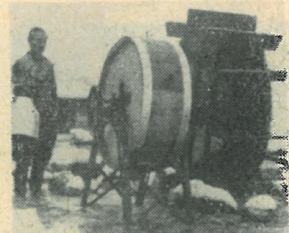
DELEGACJA argentyńskiej spółki akcyjnej Abasa przeprowadziła w Warszawie rozmowy w sprawie zakupu w „Cekopie” polskiej cukrowni. Polska cukrownia, oparta na przetwórstwie buraka cukrowego, będzie pierwszym tego typu obiektem w Argentynie. Dotychczas bowiem przemysł cukrowniczy w tym kraju używa jako surowca trzciny cukrowej.

OGOLNY TONAŻ floty handlowej na świecie wzrósł w 1962 roku o 3 tys. BRT. W porównaniu z 1961 rokiem tonaż floty USA zmniejszył się o milion ton (z 24 mln do 23 mln ton).

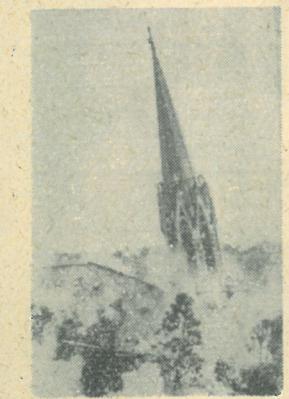
W KSIĘGARNIACH hawańskich ukazała się powieść Kazimierza Brandyusa „Obywatele”, wydana nakładem „Wydawnictwa Narodowego Kuby”.

Edmund Pszczółkowski — nowomianowany ambasador nadzwyczajny i pełnomocny PRL w ZSRR.

J. Cadoras — mieszkaniec Szwajcarii skonstruował koło wodne, które porusza maszynę do robienia masła. Produkuje ona 10 kg masła w ciągu 40 minut.

Na zdjęciu widać wieżę starego kościoła romaneskiego w Uster w Szwajcarii w momencie wybuchu ładunku dynamitu. Mimo zachowania środków ostrożności wielu mieszkańców zostało porażonych odrąbkami murów.

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH CSRS zażądało od ambasadory CHRL w Pradze odwołania dwóch obywateli chińskich, którym zarzuca się nielegalne kolportowanie druków zawierających ordynarne ataki na politykę KPCZ i rządu CSRS oraz politykę zagraniczną ZSRR.

W WRZEŚNIA BR. rozpoczęły się w Karlowych Warach międzynarodowe kongres historyków Wschodu i Zachodu poświęcony dziedzictwu ruchu oporu w Europie. 14-osobowej delegacji polskiej przewodniczyć będzie prof. Stanisław Okęcki.

15 WRZEŚNIA br. odbyły się w Niedzicy na Oravie tradycyjne powiatowe dożynki.

Citaj a rozszeruj swój czasopis. Nezabudnij predplat! „Zivot” na rok 1964.

HOSPODÁŘSKÁ SPOLUPRÁCE SOCIALISTICKÝCH ZEMÍ

Cílem mezinárodní socialistické dělby práce je zvyšovat efektivnost společenské výroby, pomáhat k dosažení vysokého tempa růstu ekonomiky a hmotného blahobytu pracujících ve všech socialistických zemích, k industrializaci a k soustavnému překonávání historicky vytvořených rozdílů v úrovni hospodářského rozvoje socialistických států, a tím v rámci jedné historické epochy k vytvoření hmotné základny pro jejich více-méně současný přechod ke komunismu.

Ze „Základních principů mezinárodní socialistické dělby práce“.

Hospodářská spolupráce a mezinárodní dělba práce uvnitř zemí socialistického tábora znamenají ve světovém hospodářství ohromnou sílu. Podíl průmyslové výroby zemí socialismu na světové průmyslové výrobě se neustále zvětšuje a činí nyní 37% a během několika málo let budou naše socialistické země vyrábět více než polovinu světové produkce. Dosáhnou tak absolutní převahu nad objemem produkce kapitalistického světa. K tomuto smělému tvrzení nás opravňuje již dnešní prvenství, kterého socialistické země dosáhly v tempu rozvoje svého hospodářství. Za poslední čtyři roky činí v socialistických zemích průměrný roční přírůstek průmyslové výroby asi 13%, což je trojnásobně více, než činí tempa průmyslového rozvoje v kapitalistických zemích. Ruku v ruce stoupá ve všech zemích socialistického tábora životní úroveň obyvatelstva, která s rozhodující jistotou půispívá k mírovému hospodářskému součtu s kapitalismem.

Mezi členskými zeměmi se během uplynulých let vytvořily a neustále se zdokonalují různé formy hospodářské spolupráce a vzájemná pomoc, jako například koordinace národnostních plánů, specializace a kooperace výroby, mezinárodní socialistický obchod, poskytování úvěrů, spolupráce při výstavbě hospodářských objektů, společné využívání přírodních zdrojů, vě-

deckotechnická spolupráce, vzájemná výměna výnálezů, zlepšovacích návrhů a jiných technickoekonomických podkladů. Stovky kolektivů a závodů spolupracují a navzájem si pomáhají při řešení výrobních technických a ekonomických otázek.

Je známou skutečností, že světová socialistická soustava má nejbohatší zásoby užitčných nerostů; její podíl na zjištěných světových zásobách železné rudy činí téměř polovinu, u geologických zásob uhlí více než 60%, u bauxitu více než 50%, u draselných solí 75%, u zásob mangánové rudy 90%. Právě vzájemná koordinace národnostních plánů umožňuje co nejlépe využít jak přírodních, tak i ekonomických podmínek každé země.

Velké výhody přináší pro socialistické země hospodářská spolupráce v oblasti hutnického železa a barevných kovů. Dovoz sovětské rudy a barevných kovů z ostatních zemí umožňuje nám značně zmenšit investice do vlastního železorudného průmyslu a zvyšovat s nejmenšími náklady výrobu oceli, kterou tak můžeme rozvíjet na bázi vlastního koksovaného uhlí.

Už za několik týdnů poteče do kombinátu v Plocku tisícitonové množství ropy potrubím mezinárodní ropovodu „Družba“. Jeho výstavba umožní zvýšené dodávky ropy nejenom do Polska, ale také do Německé demokratické republiky. Ještě v tomto roce

bude koncem podzimu vyzkoušena rafinerie v kombinátě v Schvedt (NDR) nad Odrou, který je podobný kombinátu v Plocku.

V Československu od úmora t.r. zahájil práci první úsek ropovodu v délce více než 400 km. Současně se prodlužuje potrubí ropovodu z Bratislavы do Chemických závodů v Záluží u Mostu. Ukončení práci na tomto úseku úplně vyřadí v Československu železniční dopravu ropy.

125 km maďarský úsek potrubí se v září pochubil prvním výročím práce bez nejmenší poruchy. Tento úsek dopravuje do Maďarska urálskou ropu.

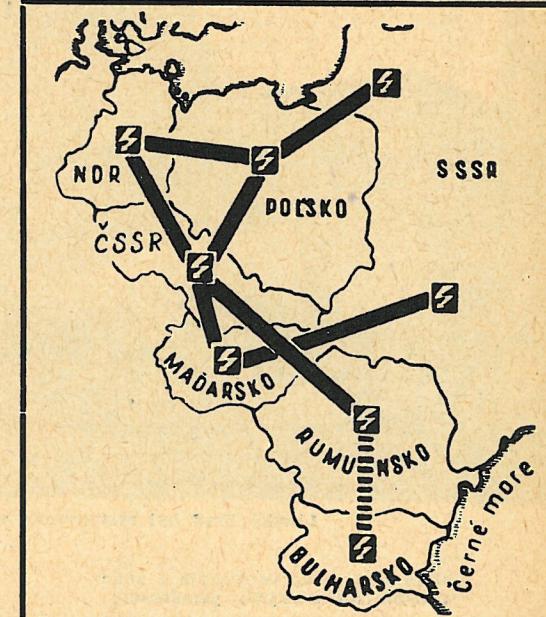
V energetické bilanci našich zemí vznikají tak podmínky pro podstatný rozvoj výroby tekuťích paliv a netušený rozmach chemického průmyslu.

Rákos v dunajské delte už neroste bez užitku. Při loňských závodech bylo sklozeno prvních 200 tisíc tun této plodiny, kterou začal zpracovávat průmyslový závod, vybudovaný společným úsilím Rumunska, ČSSR, Polska a Německé demokratické republiky. Tak se proměnuje bohatá úroda v desetitisíce tun celulózy pro papírny zúčastněných zemí.

Polsko má jedno z největších nalezišť sýry ve světě. ČSSR, jako jeden z největších odběratelů této suroviny, pomohla při výstavbě závodu na těžbu sýry, takže nyní může rozvíjet v plném rozsahu na základě zvýšených dodávek výrobu kyseliny sírové — základního produktu ČSSR chemie. Podobnou pomoc poskytuje ČSSR Polsku při výstavbě dolů na těžbu měďnatých rud, jejichž geologické zásoby jsou u nás odhadovány na dlouhá desetiletí.

Podobných příkladů existuje již velmi mnoho a zasahuje dnes prakticky do všech odvětví. Z nových opatření, která přinesou další obrovské úspory, je to specializace ve výrobě traktorů a nejdůležitějších zemědělských strojů, vytvoření společného parku železničních nákladních vozů, zvýšení průpustnosti dopravních magistrál, pohranič-

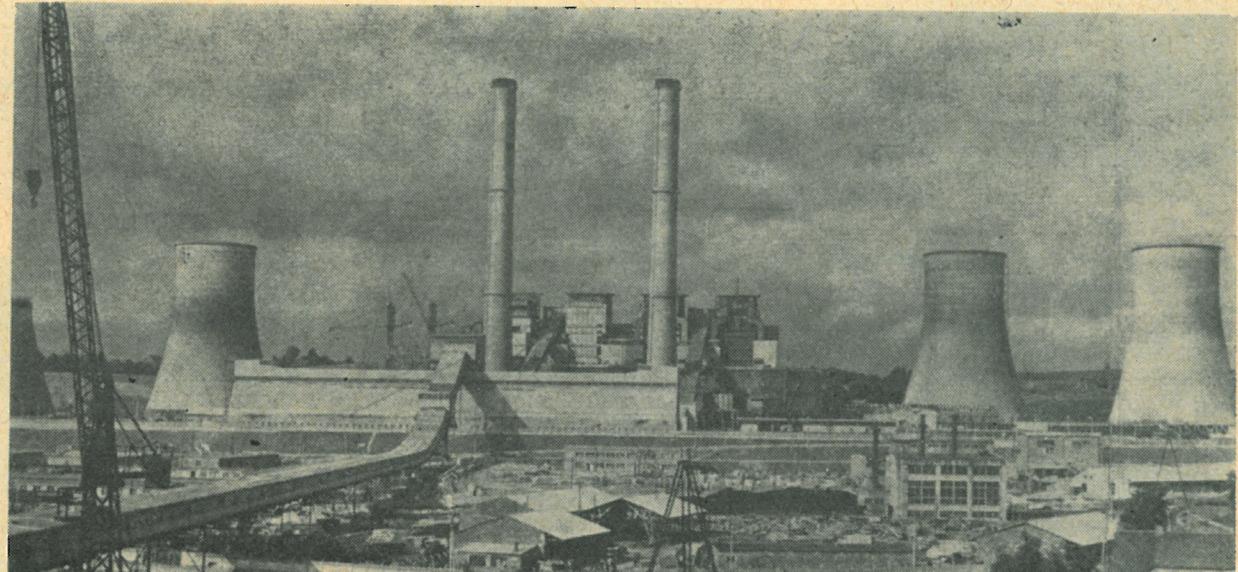
ních stanic, přístavů atd. Ve všech zemích přicházejí vědci, technici a ekonomové z cennou iniciativou a náměty, jak dále rozšiřovat a prohlubovat mezinárodní socialistickou dělbu práce, je to tak správné, protože čím dál více splývají zájmy jedno-

Společná energetická soustava socialistických zemí

tivých socialistických zemí se zájmy socialistického společenství jako celku. Pouze v svažku socialistických zemí, jejichž politické a hospodářské cíle jsou shodné s našimi, můžeme rovjet naši socialistickou výstavbu, dosahovat trvale vysokého růstu výroby a blahobytu pro každou rodinu, pro každého jednotlivce.

CEZ HRANICE BEZ PASU

Obrovské parní turbíny (200 megawattu) které jsou instalovány v elektrárně „Turów“, vyrobily Leningradské metalurgické závody. Mohutné bagry posílá NDR, kotly dodává Československo a instalací práce mistry provádějí Maďari. Na snímku celkový pohled na Turoszów — symbol bratrské spolupráce.

Už 7. novembra polský úsek ropovodu po první krát bude naplněný ropou. Sovietská ropa poteče z dalekého povolžského Romaškina do plocké rafinerie. Toto znamená opotre polského chemického priemyslu na lacnejší rópe namiesto tradičného uhlia. Menšie investičné náklady, jednoduchšie výrobné metódy, lacnejší výrobné náklady — to sú argumenty, ktoré rozhodne vytlačajú chémiu opretu na takej základnej surovine, akou je uhlie. Ako príklad uvedieme, že tona etylénu, ktorý obdržíme z uhlia stojí skoro 14 tis. zlatých, zatiaľ čo etylén petrochemického pôvodu — len 5 tis. zl. za tonu.

Plocký kombinát — to je päť obrovských závodov zahrnujúcich 15 výrobní so 60 výrobnými oddeleniami, z ktorých každé moholo byť samostatnou továrnou. Ročné spracovanie 3 a neškôr 9 milión ton ropy. Stavba kombinátu je po pri Leninoj huti, našou najväčšou investíciou. V súčasnej päťročnici investičné náklady činia jedenásť miliárd zlatých. V Európe sú len tri takéto kombináty: v Kujbyševe v SSSR, v Rotterdame v Holandsku a Vavley vo Veľkej Británii.

Váha chemickej aparatury, ktorá bude namontovaná pred odovzdaním do prevádzky prvej časti kombinátu, bude činiť asi 9 tisíc ton a váha

ocelových konstrukcií viac ako 24 tis. ton. Zo Sovietskeho svazu a ostatných socialistických krajín obdržíme šesťdesiat percent aparatury do plockého kombinátu.

Stavba kombinátu je tiež neobvyklým povýšením tisícročného hl. mesta Mazovša — Plocka. Podľa urbanistických plánov, Plock v sedemdesiatich rokoch po ukončení stavby kombinátu, bude trojnásobne väčší a počet obyvateľstva bude činiť 120 tis.

V mnohometrových destilačných vežiach kombinátu, za vysoké teploty a tlaku, zamestnanci petrochémie vyfážia z ropy najrôlejšie chemické artikle: benzin, oleje, mazadla, parafín, asfalt. Pri spracovaní ropy získavajú sa plyny obsahujúce etylén a propylén — základové polovýrobky umožňujúce rozvoj veľkej petrochémie. Obdržíme z nich: syntetický kaučuk, polyetylén — výbornú umelú hmotu, polypropylén — modernú plastickú hmotu všeobecne používanú, para-xylén — základnú surovinu k výrobě elanového vlákna, folie a fotografických blán, aceton, glycerín, syntetické mastné kyseliny, detergenty — zmäkčujúce prácie prostriedky, cyklohexan — surovinu k výrobě kyseliny adipinovej široko využívanu, od kyseliny octovej, práškov do pečiva

až po nylon. Je nemožné vymenovať v krátkom článku všetkých výrobkov, ktoré dodá na nás trh a na export plocký kombinát.

Vymenujme len, že jeden závod kombinátu bude spracovať v prvej, danej do prevádzky destilačnej inštalácií — 2 mln. ton, t.z. dvakrát viac ako spracovávajú doposiaľ všetky polské rafinérie. Zároveň vďaka veľkým rozmerom modernej inštalácie a využití najmodernejších automatických prostriedkov, výrobná kapacita kombinátu bude sedemnásobne väčšia.

K doprave ropy, ktorú spracuje kombinát budúci rok, bolo by treba štrnásť vlakov ropy denne. Nahradzujú tieto ropovod, ktorý je aj 2-3-krát lacnejší v explootácii ako železničná doprava. Poľský úsek ropovodu — od východných hraníc k západným — počíta 700 kilometrov.

Už budúci rok výroba kombinátu umožní ušetrenie na importe — následkom rozdielu obdržaných naftových výrobkov a hodnotou ropy — asi 100 milión devizových zlatých. Započatie petrochemickej výroby, ktorej patričná exploatacia započne sa v apríli r. 1964, umožní obdržanie výrobkov desaťnásobnej a pri niektorých výrobkoch dokonca štyridsaťnásobnej väčšej hodnote ako hodnota používajúcich suroviny.

Liwske hrad byl restaurován v roce 1961.

Veřejnost se ráda seznamuje s obnověnými historickými památkami.

LIWSKÝ ZÁMEK

Kustod obnoveného zámku v Liwě — Marian Jakubík.

Fanouškům doporučujeme Liw. Tato obec, která se nachází ve węgrow- ském okrese Varšavského vojvodství má nejenom to, co všude hledají turisté, ti nevybírávají i „ušlechtili trampové“. Pokud víme, hledají les, vodu a jiné přírodní krásy, které ve spojení s blankytem oblohy a sluncem jsou jedinečným místem k odpočinku. Takových míst bylo už odhaleno mnoho, a těch utajených, jak říkám, je ještě více. Avšak Liw vyniká navíc zajímavou pamětihodností.

Sama vesnice a raději osada Liw, kterou musíme projít, když se chceme dostat do zámku i k řece Liwci, upoutá naši pozornost. Originální dřevěné chalupy se chlubí masivním, avšak mistrovsky tepaným kováním na dveřích. Jsou to mistrovské kousky někdejších remeslníků, kterých tu kdysi bývalo hodně. Listiny z konce XVI. století nás informují, že ve starém i novém Liwu bylo celkem 273 remeslníků na 341 domů. V tomto období byl také historický zaznamenán největší rozkvět osady, jež počátek zasahuje do prvního údobi polského státu. Je známo, že už v XIV. století mazověcký kníže Zemowit III. založil zde farnost a v roce 1421 obdržel Liw městská práva.

Rozkvět Liwu byl výsledníkem několika činitelů. Možná, že to byla záliba tehdejších panovníků což by vyplývalo ze skutečnosti, že hrad byl postaven na rozhraní XIV. a XV. století a sice na návrší obklopeném vodou; oboji, návštěvník ochranného jezera bylo dle lidských rukou, uměle navrstveno i vyhloubeno. S podhradím byl hrad spojen padacím mostem. Můžeme říci, že mnoho otázek bylo zodpovězeno, avšak mnohé do dnešního dne si nedovedeme vysvětlit. Kustod dnes obnoveného zámku — muzea, Marian Jakubík, jedinečný historik a výzkumník Liwu, velmi často užívá slova „pravděpodobně“ nebo „možná“. Pravdomluvnost odborníka nedovoluje nic konkrétnějšího, protože ve skutečnosti teprve po válce bylo v Liwu, stejně jako jinde, přistoupeno k průzkumu minulosti. Tyto výzkumné práce jsou namáhavé a nákladné, ale umožnily nám např. to, že můžeme obdivovat ozoby žen, které byly používány v tomto okolí před několika tisíciletími.

Liwský hrad, který byl restaurován v roce 1961, je jedním ze zajímavějších příkladů středověké mazověcké architektury. Obdivujeme jeho prostotu, která vyplývá z ochranného významu a která byla zdůrazněna vzhledem k rekonstrukci. A filmáři, kteří tu natáčeli nový polský film „Věno“ dokonc tvrdili, že se tu bydlí lépe než v luksusním hotelu. Doufajme, že sovy, které zdomácnely v oknech hradu, anebo pověsti o bludných rytířích, o ukrytých pokladech a podzemních chodbách, povzbudily jejich obrazotvornost a my

uvidíme konečně „výborný film“. Uvidíme!!! Rozhodně zájem turistů je skutečností. V červenci tu byli vítáni první hosté, první zájezd z ciziny. Neustále, dokonce ve všední dny, míří k hradu auta a motorky. Náhodný výletník upozornil na to, že Liw stojí za shlédnutí. A turisté ocenili, že kromě relaxu mohou se dovědět něco zajímavého o naší minulosti. Např. o tom, že rytíř s erbem Poraj zahnal do pasti Jadžwingy, kteří přepadli hraniční polsko-litevskou ochrannou tvrz a zásluhou tohoto chytrého rytíře byli pobiti.

V Liwu si také můžeme prohlédnout barokní dvůr, přilehlý k hradu, sídlo liwských starostů. Můžeme obdivovat sbírky válečných a loveckých zbraní, archeologické vykopávky a místní lidové umění.

V rámci oslav Tisíciletí polského státu přistoupěno k široké akci, jejímž účelem je seznámit veřejnost s téma už obnověnými historickými památkami a také s téma, jejichž krása a historický význam byly doposud před námi utajeny. Patří mezi ně Liw, tím spíš, že například nás čeká krásné okolí, jedinečný koutek k nedělnímu odpočinku a dovolené.

MARIAN KAŠKIEWICZ

STORÓCIE TECHNIKY

poletí kozmická loď s viacčlennou posádkou? Alebo nasleduje let troch i viac sputníkov? Varí poletí človek poza hranicu 500 kilometrov (cez pásmo nebezpečného žiarenia)?

Práve v oblasti kozmonautiky najnázornejšie vidieť, že na čele moderného pokroku kráča Sovietsky sväz a že jeho prvenstvo je stále vypuklejšie. No aj v mnohých iných oblastiach dosahuje Sovietsky sväz svetové prvenstvo a môžeme jednoznačne konštatovať, že z roka na rok je viac tých sovietskych technických úspekov a diel, ktorým patrí vo svetom meradle prílastok „naj“.

Kde sa nachádza najväčšia atómová elektráreň? — V SSSR.

Kde vybudovali najväčšie umelé more? — V SSSR.

Kde vyrastá najväčšia hydrocentrála sveta? Vodná i parná turbína? Kto má najväčšiu oceliarSKU pec, plne mechanizovanú valcovaciu stolicu? — SSSR.

Na výstave úspechov národného hospodárstva v Moskve došlo k malej, ale tým príznačnejšej príhode: zástupca Kruppovho koncernu prešiel nevšimavo popri exponáte modelu jedného lisu, a tu sovietsky pracovník výstavy

poznamenal: „Tento lis má výkon 30 tisíc ton.“ — Ako bleskom zasiahnutý zvolal západonecký odborník: „Čože? Povedzte to ešte raz!“ — A povedali. Áno, miesto obludy, vysokej ako štvorposchodový dom, zostrojili sovietski technici pomerne malý lis, ale obrej sily, udivujúcej zahraničných odborníkov.

Ak listujeme v analóch sovietskej techniky, objavujeme mnohé také a ešte prekvapivejšie úspechy. Už sa hovorilo o pokusoch sovietskych

vedcov s raketami proti krupobitiu. Nuž, tátó moderná technika už prakticky chráni rozsiahle gruzínske vinice.

A čo vratie napríklad o sovietskej zdravotníckej technike, o „chirurgickom sputníkovi“ na zašívanie ciev, o „elektrosone“ na umelé vyvolanie spánku pacienta a menovite o uplatnení umelých klbov, teda akýhsí „náhradných súčiastok“ ľudského organizmu, o čom vratia najnovšie zprávy?

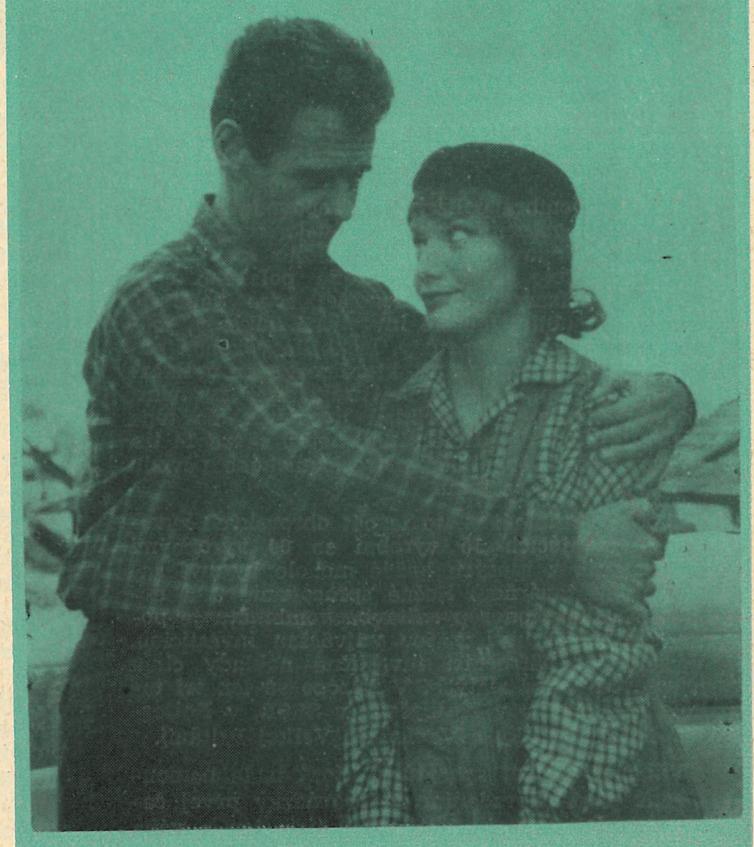
V poslednom čase veľkú pozornosť vzbudzujú projekty sovietskych vedcov na prenikanie do hlbín zeme. Päť vrtov prenikne do hlbky 10 — 15 km, neskôr možno ďalej vrti do hlbok 20 — 30 km a odhalia mnohé, doteraz netušené tajomstva zemskej kôry, bájnej, Poseidonovej podzemnej ríše. Už sa rodia aj črtý ešte nepomerne smelšieho projektu. Nie je už za horami čas, keď čosi podobné ako kozmická raka bude štartovať svojimi ohnivými tryskami napred do hlbín zeme čoby ohnivý krt, aby preniklo až do „vriaceho kotla“, do ohniska našej planéty, kde sa tvorí magma. Moderná technika odhalí rúško tajomstiev aj najskrytejšieho vnútra našej planéty.

L. L.

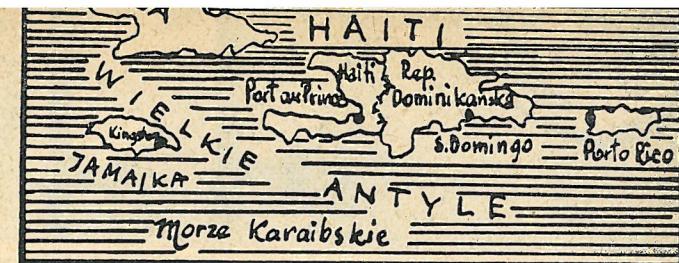
FILMOVÁ FOTO-HÁDANKA

Táto fotografia je z polské filmovej komedy, ktorá bola nedávno premietaná na plátnach. Uzájmejte jej názov ako aj niekoľkými vety opíšte obsah filmu.

Cakajú Vás knižné odmeny. Rozlúšťenie posielajte na adresu redakcie do dňa 5.X.1963.

HAITI

V západnej časti ostrova Veľké Antily leží Haiti. Z lietadla uvideli by sme hornatú krajinu, popretnanú početnými plantážami. Na týchto plantážach pestuje sa káva, cukrova trstina, kakao ako aj bavlna, kukurica, ryža a agáva z ktorej sa ziskáva sizál. Sizál je pevné povrazové vlákno z listov agávy. Pestovaniu napomáha tropická klima, na severe vlnka, na juhu so suchým obdobím.

Túto krajinu obývajú hlavne černoši (95%). Väčšina obyvateľov je katolíkmi. Haifania žijú biele. 96 percent je negramotných. Zo 600 tisíc školopovinných detí, len 69 tisíc chodí do školy. Veľkostatkári miesanci, t.j. ľudia narodení zo zväzku bielého s Indiánom vlastnia 94% pôdy. Na ich statkoch pracuje asi 90% obyvateľov krajinu. Priemysel praktický neexistuje. Krajina je exploataovaná americkým kapitáлом. Toto spôsobuje, že priemerné ročné príjmy činia 70 dolárov na osobu a sú jednými z najnižších v celej Latinskej Amerike. Tieto údaje uvádzajú všetky enciklopédie sveta. Dokonca aj laik v ekonomických otázkach môže na základe týchto príjmov k uzáveru, že na Haiti vladne krajna núdza.

Dejiny tejto krajiny sú jedným pásmom krvavých preveratov, zmen medzi vodcami a teroristickými vládami. Sú zaznamenávané od druhej Kolumbusovej výpravy, keď pristal práve na Haiti. Odvtedy behom tristo rokov nadvlády španielskej a potom francúzskej čiže až po 18. storočie boli hromadne likvidovaní pôvodní obyvatelia Aravakovia. Ich počet dosahoval jeden milión. Zároveň boli dovážaní z Afriky a iných kontinentov farební otroci. A zároveň lúpli sa prírodné bohatstvo ostrova. Jedno z týchto bohatstiev uvidel po pristáti Kolumbus. Opisujú v prospektoch, že uvidel chlapcov ktorí sa hrali loptou urobenou zo štavy ovocného stromu. Toto bol kaučuk, ktorý urobil veľa rokov neskôr kariéru ako cenna a vyhľadávaná surovina.

Na rozhraní 17. a 18. storočia, v tejto krajine situácia sa zmenila a začala sa rozvíjať ináč ako v iných krajinach Latinskej Ameriky. Toto zdôrazňujú všetci historici. Vládu na Haiti prevzal černošský vodca Toussait Louverture. V súvislosti s tým sa zdôrazňuje, že uznal nadvládu Francúzska, zrušil otroctvo a začal pripravovať pôdu k vytvorení suverénného štátu. Ale roku 1802 Bonaparte, prvý konzul, nasadzuje proti Santo Domingo (pôvodné pomenovanie Haiti) 25 tisícovu expedičnú jednotku. Na vtedajšie obdobie bola to mohutná vojenska sila. Medzi vojakmi bolo 16 tisíc polských legionistov (zahynulo 5 tisíc Poliakov a do Európy sa vrátilo len 300).

Francúzi po krvavých bojoch zvíťazili. Opäť bolo zavedené otroctvo a vodca Toussait odvezený do Francúzska zomiera v tamojšom väzení. Protiv koloniálnym vojskam rozvíja sa však partizánske hnutie domorodcov. Po niekoľkomesačných bojoch, za pomoci epidémie malárie, ktorá ničí útočníkov, francúzske vojska sú porazené. 1. januára

roku 1804 partizánsky veliteľ Dessalines, bývalý poručík Toussaitových vojsk proklamuje nezávislosť Santo Domingo pod nazvom Haiti. V indiánskej reči to znamená „vysoká krajina“. O pol roka neskôr korunuje sa cisárom, pod menom Jérôme.

Teraz nastáva etapa formovania sa nového štátu. Etapa nasledujúcich po sebe cisárov, králov a v poslednom čase prezidentov. Etapa neustálych preveratov, bojov a biedy. Stačí len povedať, že od roku 1910 do 1915, boli až siedmi prezidenti. O týchto ľuďoch, ktorí stali na čele štátu, dalo by sa veľa napiisať, ale prekračuje to naše zámeru. Spomenieme len, že napr. kráľ Henrich I., pôvodným zamestnaním čašník, si vytvoril černošsku aristokráciu a menoval o.i. „knieža marmelády“ a „grófa malinovky“. Konečne spáchal seba-vraždu, striefajúc do seba striebornou guľkou. A prezident Sam, posledný z horeuvedených siedmich, vyvraždil behom niekoľkých dní 167 poli-

čických väzňov. Práve vtedy pristali na ostrove vojská Spojených štátov, aby tam „zaviedli poriadok“. S fažkostami sa ich zbavili len roku 1934. Zostal však americký kapitál, ktorý podnes rozhoduje o osudech Haiti.

Od r. 1934 obývali Národný palác 6 prezidenti, (počítajúc do toho aj súčasného F. Duvaliera). Jeden z nich je spomínaný ako ten, ktorý bol najdemokratickejším vladárom v dejinách Haiti. Žiaľ nedá sa to povedať o súčasnom prezidentovi Duvalierovi. Jeho vládu menujú krvavou diktúrou doktora Duvaliera. Práve proti tejto diktatúre vystúpili so zbraňou v ruke haitianskí utečenci o čom sa svet dozvedel v polovici augusta.

Hlavným mestom Haiti je Port-au-Prince, jedna — ako ju menujú — z najväčších černošských dedín na svete, počítajúca 200 tis. obyvateľov. Haiti počíta 3.505 tis. obyvateľov. Rozloha 27.750 km². Úradný jazyk — francúzsky. Mena 1 yourde = 100 centimov = 0,2 dolárov USA.

Rybársky prístav v Port-au-Prince.

Jedna hodina v noci. Pred dvermi Márie Petrovny Koškinovej, starej dievky-babice, zastane vysoký pán v cylindri a pláští s kapucňou. V jesennej tme nerozozná ani tvár, ani ruky, ale už z toho, ako pokašľava a tahá zvonček, možno vycítiť solidnosť, rozvážnosť a istú prísnosť. Po treťom zacenganí sa otvoria dvere a ukáže sa sama Mária Petrovna. Cez bielu sukňu má prehodený mužský kabát. Malá lampička so zeleným tienidlom, čo drží v rukách sfarbuje jej na zeleno rozospatú tvár, žilavý krik a riedké, červenkové vlasy vyliezajúce spod čepca.

„Môžem sa rozprávať s babicou?“ pýta sa pan.

„Ja som, prosím, babica. Co si prajete?“ Pán vchádza do pivtora a Mária Petrovna vidí pred sebou vysokého, driečného muža, už nemládeho, ale s peknou, prísnou tvárou a bujnými bokombradami.

„Som kolegátny asesor Kiriakov,“ vrávi. „Prišiel som vás poprosiť, aby ste prišli k mojej žene. Len skorej, prosím vás.“

„Dobre, prosím... súhlasi babica. „Hned sa oblečiem a vy sa dovedte ráte ustávať do salónu.“

Kiriakov si zloží plášť a vjede do salónu. Zelené svetlo lampičky skúpo líha na lacný nábytok v bielych plátených povlakoch, na úbohé kvety, na verajec, po ktorých sa tahá brečtan... Vonia geranium a karbol. Nástené hodiny tikajú nesmelo, ako by sa okúiali pred cudzím pánom.

„Som pripravený, prosím!“ hovorí Mária Petrovna, keď vstúpi až o päť minút do izby, už oblečená, umytá a čerstvá. „Podieme!“

„Ano, treba sa ponáhľať...“ vrávi Kiriakov.

„Mimochodom, jednu otázku: kočko budete žiadať za prácu?“

„Naozaj neviem...“ usmievajú sa Mária Petrovna rozpačito. „Kočko dáte...“

„Nie, ja to nemám rád,“ vrávi Kiriakov a chladno, merav hľadí na babicu. „Dohoda je lepšia ako peniaze. Ja nežiadam vaše, vy nežiadate moje. Aby sme sa vydali nedorumeniam, bude rozumnejšie, keď sa dohovoríme vopred.“

„Naozaj, neviem... Ustálená cena nie je.“

„Ja sám pracujem a cennim si cudzú prácu. Nespravidlivosť nemám rád. Pre mňa bude rovnako neprijemné, ak vám zaplatím menej, ako vám prichodí, alebo ak vy budete požadovať viac, ako treba, a preto trvám na tom, aby ste si povedali cenu.“

„Ved ceny bývajú všelijaké!“

„Hm... Pri vašom váhami, ktoré je mi nepochopiteľné, musím cenu stanoviť sám. Môžem vám dať dva ruble.“

NEOBYČAJNÝ ČLOVEK

„Co si myslíte, prosím vás!...“ povie Mária Petrovna celá červená a cívne. „Až sa hanbím... Ak mám vziať dva ruble, už radšej zadarmo. Za päť rubľov — prosím...“

„Dva ruble, ani o kopejku viac. Vaše nežiadame, ale ani nemienim preplácat.“

„Ak chcete prosím, lenze za dva ruble nepôjdem...“

„Ale podľa zákona nemáte právo odmietnuť.“

„Prosím, pôjdem zadarmo.“

„Zadarmo nechcem. Každá práca má byť odmenená. Ja sám pracujem a chápem...“

„Za dva ruble nepôjdem, prosím...“ vyhlásí krotko Mária Petrovna. „Potom už zadarmo...“

„V tom prípade veľmi lutujem, že som zbytočne uníval... Uctiva poklona.“

„Aký ste vy naozaj...“ vrávi babica, keď vyprevádzka Kiriakova do predsiene. „Ak už tak chcete, prosím, pôjdem za tri ruble.“

„Zadarmo nechcem. Každá práca má byť odmenená. Ja sám pracujem a chápem...“

„Za tri ruble nepôjdem, prosím...“ vyhlásí krotko Mária Petrovna.

„Aký ste vy naozaj...“ vrávi babica, keď vyprevádzka Kiriakova do predsiene. „Ak už tak chcete, prosím, pôjdem za tri ruble.“

„Zadarmo nechcem. Každá práca má byť odmenená. Ja sám pracujem a chápem...“

„Aký ste vy naozaj...“ vrávi babica, keď vyprevádzka Kiriakova do predsiene. „Ak už tak chcete, prosím, pôjdem za tri ruble.“

„Zadarmo nechcem. Každá práca má byť odmenená. Ja sám pracujem a chápem...“

„Aký ste vy naozaj...“ vrávi babica, keď vyprevádzka Kiriakova do predsiene. „Ak už tak chcete, prosím, pôjdem za tri ruble.“

„Zadarmo nechcem. Každá práca má byť odmenená. Ja sám pracujem a chápem...“

„Aký ste vy naozaj...“ vrávi babica, keď vyprevádzka Kiriakova do predsiene. „Ak už tak chcete, prosím, pôjdem za tri ruble.“

„Zadarmo nechcem. Každá práca má byť odmenená. Ja sám pracujem a chápem...“

„Aký ste vy naozaj...“ vrávi babica, keď vyprevádzka Kiriakova do predsiene. „Ak už tak chcete, prosím, pôjdem za tri ruble.“

„Zadarmo nechcem. Každá práca má byť odmenená. Ja sám pracujem a chápem...“

„Aký ste vy naozaj...“ vrávi babica, keď vyprevádzka Kiriakova do predsiene. „Ak už tak chcete, prosím, pôjdem za tri ruble.“

„Zadarmo nechcem. Každá práca má byť odmenená. Ja sám pracujem a chápem...“

„Aký ste vy naozaj...“ vrávi babica, keď vyprevádzka Kiriakova do predsiene. „Ak už tak chcete, prosím, pôjdem za tri ruble.“

„Zadarmo nechcem. Každá práca má byť odmenená. Ja sám pracujem a chápem...“

„Aký ste vy naozaj...“ vrávi babica, keď vyprevádzka Kiriakova do predsiene. „Ak už tak chcete, prosím, pôjdem za tri ruble.“

„Zadarmo nechcem. Každá práca má byť odmenená. Ja sám pracujem a chápem...“

„Aký ste vy naozaj...“ vrávi babica, keď vyprevádzka Kiriakova do predsiene. „Ak už tak chcete, prosím, pôjdem za tri ruble.“

„Zadarmo nechcem. Každá práca má byť odmenená. Ja sám pracujem a chápem...“

Prejdú jednou uličkou, druhou, tretou... Kiriakov kráca a ešte aj v jeho chôdzi sa prejavuje solidnosť a rozvážnosť.

„Aký strašný čas!“ prihovorí sa mu babica.

Ale on dôstojne mlčí a zrejme sa usiluje stúpiť po hladkých kameňoch, aby si nepokazil galos. Napokon po dlhej chôdzi vojde babica do predsiene; odtiaľ vidno veľký, slušne zariadený salón. V izbách, ani len v spálňach, kde leží rodičia, ani ducha... Príbuzných a starých žien, ktorých býva pri každom pôrode ako maku, tu nevidno. Iba kuchárka s tupou, naťakanou tvárou lieta ako bez duše. Počut hlasné stenanie.

Uplynú tri hodiny. Mária Petrovna sedí pri posteli rodiča a čosi šepká. Obe ženy sa medzitým už zoznámili, spriateli poklebetili si, povzdychali...

„Nesmiete rozprávať!“ znepokojuje sa babica, ale sama len tak sype otázky.

No vtom sa otvoria dvere a ticho, solidne vstúpi do spálne sám Kiriakov. Sadne si na stoličku a hľadí súkromie. Nastane milanenie... Mária Petrovna mu nesmelo pôzrie do nej, ale chladnej tváre a čaká, kedy začne hovoriť. Ale on vtrváva mlčia a o niečom premýšľa. Babica nemôže výčkať a odhodlá sa sama začať rozhovor fráziou, akú vraciajú pri narodeniah.

„No, chvalabohu, o jedného človeka je na svedečie viac!“

„Áno, teším sa“, vrávi Kiriakov a drevnený výraz mu nezmizne z tváre, „hoci zas na druhej strane na to, aby mal niekto veľa detí, musí mať aj veľa peniazi. Dieta sa ne-narodí sýte a obliečené.“

Rodička sa zjaví na tvári previnilý výraz, ako by bola priviedla na svet živé stvorenie bez dovolenia alebo z číreho rozmoru. Kiriakov s povzdykom vstal a solidne vyšiel.

„Aký vám je, boh s ním...“ vrávi babica rodičke.

Rodička rozpráva, že vždy býva taký... Je čestný, spravodlivý, rozvážny, rozumne sporívý, ale všetko v takej neobyčajnej miere, že obyčajnému smrteľnikovi je od toho tažko. Rodina sa s ním rozšíšla, služobníctvo sa neudrží viac ako mesiac, známych nemajú, žena a deti žijú vo večnom napäti od strachu pre každý svoj krok. Nebije, nekrčí, dobrých stránok má omnoho viac ako nedostatkov, ale keď odíde z domu,

všetci sa cítia lepšie a voľnejšie. Prečo je tomu tak, to rodička ani sama nemôže pochopiť.

„Misy treba pekne vycistíť a postaviť ich do pivnice,“ vrávi Kiriakov, keď opäť vstúpi do spálne. „Aj tieto fiaštičky treba schovať: zidu sa.“

Strážník pri bráne z času na čas podupával a odvral sa chrbtom k Visle, odkiaľ fúkal februárový viesťor stále mrazivejší. Bolo už asi niekoľko minút po 19 hod., lebo na ulici Sanguszku bolo už úplne prázdro. Táto ulica ozivovala tunu len dvakrát denne — o 7 a 19, keď robotníci pracujúci v „Staatsdrükerei“ prichádzali a odchádzali na rannú alebo večernú zmenu do práce. Celkove tunu pracovalo asi 3 tisíc zamestnancov. Obyčajne šli popri ocelovej, vysokejobre päť metrov továrenskej ohrade a preukazujúc prieplustku stojácomu za plotom vrátnikovi, vchádzali úzkou bráničkou na územie továrne.

Tento večer pri bráničke stal Werkschutz Stefański, ešte predvojnový zamestnanec továrne, z čias keď „Staatsdrükerei und Münze“ (Štátne tlačiareň a mincovňa) menovala sa „Polska Wytwórnia

Len čo posledný z troch našiel sa za ohradou, Werkschutz sa odvrátil, úsložne ukazujúc prichodzim cestu na vrátnicu a... ohnul. SS-man a civili držali v rukách pištole namierené naň.

— Ruhe! — zasyčal ten v uniforme.

Jeden z civilov držal už pušku, druhý bezohľadne odsotil strážnika od bráničky. Stalo sa to okamžite. Z tmy vyskočil jeden tieň, druhý, piaty... Prebehli bráničkou. Treskli otvárané dvere strážnice a prudké svetlo rozlial sa po čiernom betóne dvora.

— Haende hoch! Haende hoch! — zakričalo niekoľko hlasov...

Ešte v tom momente v Štátnej tlačiarne a mincovni nikto nevedel, kto sú útočníci.

skúsených veliteľov — dôstojníci predseptembrovej armády pováčine prešli do radov prolonďnskej AK; nedostatok zbrane — skrytá po septembrovej polôžke, nachádzala sa pováčine tiež v rukách AK; nedostatok peniazi — GL nedostáva predsa z Londýna doláre na konšpiračnú činnosť.

Skúsenosti bolo treba nadobúdať v boji, a za každu pištoľu, za každú pušku často sa platilo krvou.

Problém peniazi, to je zvláštna história. „Spalení“ činitelia PPR a GL, sovietski zajatci, ktorých pred poslaniem do lesov bolo treba obliečiť a krmieť, Židia, ktorí utiekli z geta, rozbudovávajúca sa organizácia siefka — títo všetci potrebovali peniaze, aby existovali v konšpiračných podmienkach.

Je pravdou, jednotlivé bojové skupiny GL na vlastnú ruku konaču expropriačné akcie na bohatých Volksdeutschov a Nemcov. Je to však kvapka v mori potrieb. Zároveň veliteľstvo GL uvedomuje si, že

V halach a miestnostiach Štátnej mincovne práca prebiehalo normálne. Nikto netušil, že dolu na strážnicu a v prechode vedúcom do továrenskej miestnosti, namiesto strážnikov, strážia teraz príslušníci Ludovej gvardie. Odzbrojení Werkschütze ležali jeden pri druhom na strážnici. Dvaja gvardisti: „Jacek“ (Boleslav Kowalski) a „Jasny“ (Władysław Zawadzki) držali ich pod hlavňami automatických pištoľí.

Zatial v kabinete službu konajúceho inšpektora Tołoczko, „Wiktor“, „Konrad“ (Lech Kobylinski) a „Jacek“, vyhľážajúc sa pištoľami, domáhajú sa kľúčov od pokladne.

Tołoczko vyfahuje kľúče z vrecka. Sú tri, ale...

— Vážení, týmto kľúčmi nedá sa otvoriť pokladňa — hlas inšpektora trasie sa od strachu.

Gvardisti hľadia na seba.

— Prečo? — pýta sa „Wiktor“.

Opäť smola! Inšpektor Štefański nie je doma. Išiel mať do mesta. Nevedia, keď Traja muži schádzajú o schodoch. Na prvom patre za dverí je počut veselého Tołoczko vysvetľuje, že tu den z nemeckých komisie Blobelt. Po obdržanom čenom rozkazu, Tołoczko — raz a druhý.

Veselé hľasy za dverami počuf kroky, potom sa dveri otvorili.

— Was ist los? — pýta sa sáro Blobelt a tichne, keď sa trafi na hlaveň namierenú štoliu.

„Dôstojník SS“ tlačí do bytu. Za ním vchádzajúce „Jacek“. Cez otvorené vchodové dvere vidia stôl na ktorom sú jedlo a sedi dve osoby.

Od Lenino po Berlin 1943–1963

AKCIA „MIL“

SPEC — SKUPINA

Len skúsené oko rozoznalo by medzi mladíkmi, ktorí toto júlové popoludnie roku 1942 sedeli pri kaviarenskom stolíku u „Jarząbka“, na ulici Nowy Świat 21, konšpiračné skupiny. Šiesti muži a jedno dievča rozprávali medzi sebou na pohľad uvoľnené, smliali sa a prekárali. A predsa, väčšina videla sa po prvýkrát. Spojkami odovzdaný rozkaz nariadiť toto stretnutie. Varšava sa ani nenazdávala, že práve tučiu chvíľu sa koná zakladacia schôdza GL, ktorá už zanedobude okupantom oplácať úderom úder, guľou guľu. V kaviarni sa organizovala zvláštna skupina pri Hlavnom veliteľstve Ludovej gvardie. Jej veliteľom bol menovaný „Wiktor“ (Jan Strzeszewski).

Na ulici bolo prázdro, len z času na čas bolo počut na chodníku kroky oneskoreného pracovníka. Vtedy Stefański sa narovnáva, pripravujúc si patričné: „Ausweiss, bitte!“

Ak by bol strážnik pilnejsie hľadal do tmy vzdialnej za ohradou, určite by bol spozoroval vo vzdialnosti niekoľkých metrov od továrne, siluety prechadzajúcich sa tam mladých ľudí. Ale Stefański „vedel čo je to služba“, vedel že jeho miesto je pri bráničke, pri prehliadke prieplustok robotníkov, ktorí idú do práce. To bolo pre najdôležitejšie.

Kroky na chodníku upozornili, že bliží sa niekoľko osôb. Kroky boli pravideľné, pokojné.

— Néponahľajú sa — zlostne si pomyslel Stefański, bližiac sa k bráničke.

Vo svetle nedalekej lampy uvidel vysokú dôstojníčku čiapku a popri nej dva klobúky. Ešte niekoľko krokov a na čiapke a výložkach kabáta zablysli umrlčie lebky. Keď bol tesne pri bráničke, dôstojník siahol do vnútorného vrecka kabáta a vytiahol odťať nejaký papier, ktorým zamával cez ohradu, hned pred nosom strážnika. Zároveň stojaci pri ňom civili odklopil chlopky kabátov ukazali policiajné odznaky.

Dôstojník štekol niečo hrdelne, krátko, rozkazujúco.

Strážnik pochopil z toho len: Aufmachen! Wo ist Direktor... Rýchle sa naklonil k zámku.

— Gestapo! — pomyslel si.

tento druh bojovej činnosti môže demoralizovať mladých vojakov. Preto sa rodí myšlienka o veľkom útoku, ktorý by dal za jeden raz veľa miliónov.

POKLADNICA

Podľa rozkazu veliteľstva GL, gvardijská výzvedná služba započína podrobnejší prieskum „Staatsdrükerei“ na ulici Sanguszku vo Varšave. Tuna sa tlačí peniaze pre „Generálnu Guberniu“. Bolo ustálené, že bude najlepšie prepadnúť tlačiareň ihneď po 19 hodine, keď len nočná smena vojde do továrne. K tejto akcii boli určení najlepší bojovníci: celá spec-skupina, ako aj niekoľkí veliteľia varšavských oddielov GL. Pováčenie to boli ľudia zakalení už v mnohých útokoch, tisícti, ktorí prepadli už aj KKO.

Bolo zistené, že ten deň (28. februára 1943 r.) v pokladnici továrne bude sa nachádzať najmenej 100 miliónov zlatých (V skutočnosti v pokladnici nachádzalo sa štvornásobne viac). Pokladnica bola mohutná, nachádzala sa v podzemiaciach s päťtonovými, železo-betónovými dverami, so špeciálnymi zámkami. Tieto dvere sa nebáli ani kasárskeho „šperháka“, ani dokonca značného nákladu tritolu. Bolo ich možné otvoriť len kľúčom, alebo skôr celým systémom kľúčov.

Plán predpokladal, že tieto kľúče bude možné dobyť na službu konajúcomu inšpektorovi.

Na vývoz koriste bola pripravená konšká platforma. Bolo rozhodnuté, po dôkladnom uvážení, že bude nutné pretrhnúť telefónne a poplašné siete, spájajúce strážnicu s mestom. Veliteľom tohto veľkého útoku bol menovaný „Wiktor“. Zraz jednotky bol na ul. Sanguszku nedaleko továrne, pred 19 hod. Pri vchode na územie továrne hlavnú úlohu mal odohrať zástupca „Wiktora“, „Jacek“ (František Bartoszek). Za týmto účelom preobliekol sa do uniformy dôstojníka SS, ukoristenej počas jednej z minulých akcií na ulici Wilczej. Prvá časť plánu sa podarila výborne. Bez jediného výstrelu bola ovládnutá strážnica ako aj kabinet službu konajúceho inšpektora. Niekoľkí vojaci GL vošli na územie továrne. Ostatní zabezpečovali.

Inšpektor vysvetľuje, že pokladňu je možno otvoriť len vtedy, keď sú dve súpravy kľúčov. Jedna súprava, to sú kľúče, ktoré má on, druhá má k dispozícii inšpektor Stanislaw Nawakowski.

— Kde on je?

— Teraz má voľno.

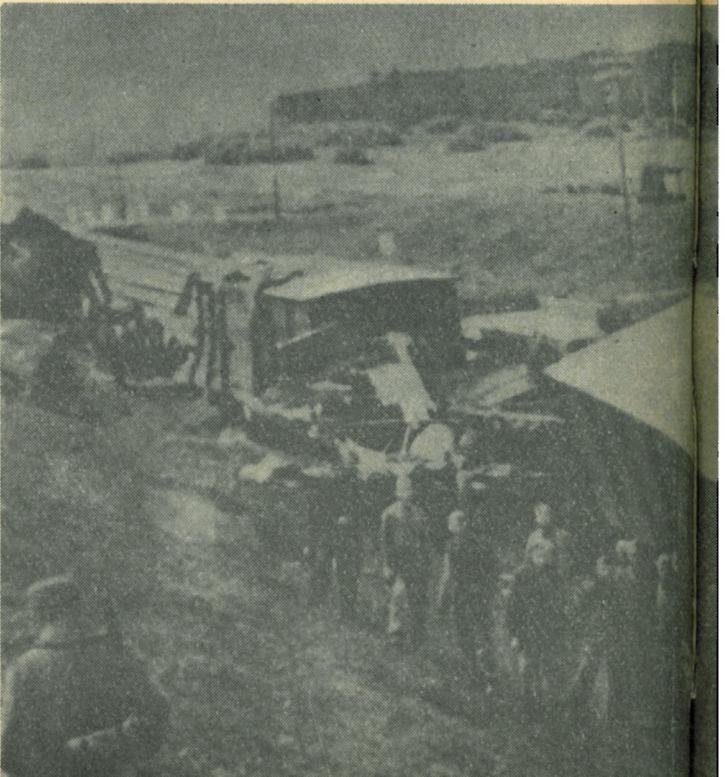
— A kde býva?

Tołoczko záporne kýva hlavou, ale zahipnotizovaný čiernymi otvormi revolverových hlavní, úsložne vysvetľuje, že Nowakowski býva v továrenskom dome mimo továrne... Traja gvardisti dávajú hlavy dokopy. Niečo si šepkajú.

— Obliekajte sa! — rozkazuje „Wiktor“ inšpektorovi.

O niekoľko sekúnd neskôr, cez bráničku, pri ktorej — akoby nič — stojí „strážnik“ s puškou na ramene, vychádzajú tria muži. „Wiktor“ a „Jacek“ vedú medzi sebou inšpektora Tołoczku. Kráčajú pozdĺž železnej ohrady a smerujú na ulicu Rybaki 35.

Oddiele GL prevádzali tiež úspešne diverzné akcie, prípadne akcie proti železničnej doprave. Toto je viak vyhodený partizánmi do železničnej dopravy.

pred mierom mi-
werkshutze nastačili na
do, obozretne hľadiac na
ch hlavňami.

Útok na Státnu mincovňu viedol veliteľ „spec-skupiny“ GL Ján Strzeszewski, „Wiktor“ (naľavo), úlohu gestapáka odohral jeho zástupca František Bartoszek „Jacek“ (napravo).

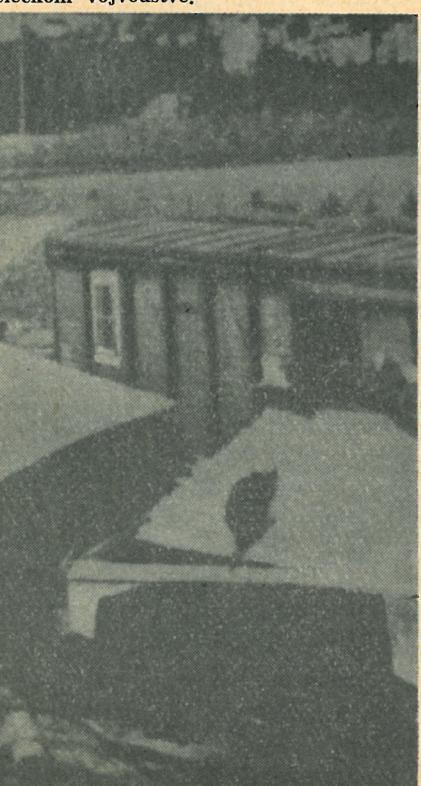
ÓNY

Na strážnicu privádzajú tých troch, dovedených z mesta. Volksdeutsch Sowiński mrmle, že on „nič nevie“, že „je len umelcom“. A obaja komisári, napriek vyhľázkam, odpovedajú, že žiadne kľúče od pokladnice nemajú.

Už je najvyšší čas končiť aj tak neobvykle dlho, ako na konšpiračné podmienky trvajúcu akciu. Skutočne je treba mať nervy z ocele, aby nestrácať sebaovládanie. Hoci aký poplach — a z nedalekej Cytadeli, z Gdanského nádražia, alebo Trauguttovej pevnosti môžu sa prívaliť na hlavu vojakom z GL spec-skupiny prevažajúce sily hitlerovcov. Ešte otázky, kladené komisárom.

— Herr Blobelt, máte kľúče?
— Nein!
— Herr Benzin, máte kľúče?
— Nein!

Na účelom bola dezorganizácia ne-

Platformu bolo treba už skôr odoslať. Krátke rozkazy a vojací GL cúvajú cez strážnicu von. Dva suché výstrely a dve mítvoly hitlerovcov: Benzina a Blobelta padajú na dlážku.

— Všetci — rozkazuje „Wiktor“ ležiacim — musia zostať na svojich miestach nasledujúcich 15 minút. Nikto sa nesmie chýbať.

— Nebudem, — sľubujú rýchle. Cez železnú bráničku odchádzajú poslední bojovníci. Odnásajú cennú korisť. Nie peniaze, ale zbraň: 20 gušetrov, niekoľko pištoľí, dve bedničky granátov a munície.

Guštemy zabaliili do vriec. Na koľko však hlavne aj tak trčali, „Wiktor“ dal rozkaz, aby niesli guštemy odistené, hotové k výstrelu. Celá skupina cúva na Žoliborz. Tu na, na siedmej kolónii WSM, v konšpiračnom stýnom bode, schovali ukoristenú zbraň.

Gestapo bolo v tovární asi hodinu po vojakoch GL. Napriek niekoľkodennému vyšetrovaniu a zatknutí tak strážnika Stefaškého ako aj inšpektora Toloczu — boli prepustení len po mnogohodinovom vypočúvaní — gestapo nemohlo zistíť kto vlastne prepadol Státnu mincovňu. Tak strážníci ako aj Volksdeutsch Sowiński prisahali, že útok podnikli... nejakí Nemci.

Ale Varšavu nebolo možné oklamat. Už na druhý deň prebehla ju zpráva o neobvyklom výkone konšpiračného vojska. A 12. apríla 1943 r. — 16. číslo „Gwardzisty“ potvrdilo tieto domienky, uverejňujúc lakonickú zprávu.

„Vo Varšave bojova skupina GL ovládla budovu Štátnej mincovne. Bolo dobitých 20 kb, niekoľko pištoľí a množstvo munície. Boli potrestaní smrťou dva riaditelia — Nemci.“

Je pravdou, že nezmocnili sa miliónov, ale každý gušomet a pištoľ mala vtedy neobyčajnú hodnotu pre utvárajúce sa, stále nové partizánske oddiely a bojové skupiny GL.

DONAT CZEDEVACZ

PERLICKY • PERLICKY • PERLICKY

VYNÁLEZCE RADARU skotský profesor, fyzik sir Robert Watson-Watt (70 let) se stal obětí svého vynálezu. V rozhovoru s novináři jedných amerických novin sir Robert prozradil, že když jednou jel po silnici autem příliš rychle, byl zastaven policií, která mu dokázala na základě radaru, že tato rychlosť ne-souhlasila s dopravním rádem.

• Najstaršou zemepisnou mapou je hlinená tabuľka, na ktorej sú viditeľné okruhy zahrnuté do daňovej povinnosti. Pochádza z roku 2.200 pred n.l. a nachádza sa v archeologickom múzeu v Istanbule. Najstaršou zemepisnou mapou na papyrusie je „turinský papyrus“ s plánom staroegyptskej bane na zlato. Je z 1.320 r. pred našim letopočtom.

SKANDÁL BYL UŽ NA KRAJIČKU, protože na všech verejných slavnostech, jichž se zúčastnila princezna Margaret a její manžel, lord Snowdon, byl povinný oblekem smoking a ne frak. K fraku totiž — podle britské etikety — musí byť vyznamenaní, a to lord Snowdon neměl.

Nyní už má po staroste. Obdržel řád od řecké královské dvojice, která posledně navštívila Velkou Británii. Byl prý to jediný užitek z této návštěvy, kterou obyvatelé Londýnu vypliskali.

EGYPTSKÁ FIRMA, která se zabývá importem filmů vystoupila s požadavkem, aby B. Bardotová zhloustila nejméně o 15 kg. „Při její mýnější štíhlosti není pro naše diváky žádnou atrakcí“.

AMERICKÝ MULTIMILIONÁR Paul Getty, který nyní bydlí ve své vile v hrabství Surrey v Anglii, dostal od Angličanů tisíce dopisů, kteří prosí o almužnu, poněvadž se dověděli, že Getty vydělává 1000 dolarů za hodinu. Avšak žadatelé nemají žádnou naději. Getty na všechny dopisy odpisuje odmítavě.

JIŽNÍ AFRIČE hrozí úplné vyhynutí lampartů. Vypočteno, že v poměru k přirostu činí úbytek 80%. Příčina: hromadný vývoz lampartů kůže do Evropy a Ameriky.

FRANCOUZŠTÍ VÁLEC-NI ZAJATCI, kteří upadli do zajetí v blízkosti Sarai za křižákých válek (v roce 1250) mohli být snadno vykoupeni: 8 kusů cibule za jednoho zajatce.

OBYVATELÉ SAN MARINO jsou skálopevné přesvědčeni, že zemřou přirozenou smrtí. Od více než sto let nebyla na území republiky spáchána ani jedna vražda.

• Istá anglický lekár odporúča chrápajúcim, aby pred zaspaním žuvali kúšok tvrdého dreva. Má to unavujúci účinok na svaly tváre, šije a hrdla a vraj predbieha chrápaniu.

• V minulom storočí v Brazílii bol zaužívaný zvyk nosenia prsteňov zo symbolickými kamene, ktoré poukazovali na zamestnanie majiteľov. Lekári nosili smaragdy, právnicki rubíny, inžinieri safiry atď. Pôvod tohto zvyku je neznámy.

• Prvé na svete mince boli objavené v Líbii v 7. storočí p.n.l. Prvá mincovňa bola založená v starozitnom Ríme pri svätyni Juno-Mince. Tam ma svoj pôvod názov — minca.

PODLE POSLEDNÍCH ÚDAJŮ připadá v námořních vojenských jednotkách Hondurasu jeden admirál na 14 námořníků.

BÝVALÝ KRÁL Saudyjské Arábie Ibn Saud (61 let) chtiel zvěčnit celou svou rozsáhlou rodinu. Zamilil tedy u 23 leté italské malířky 80 podobizen, z nichž polovina bude zobrazovat jeho ženy a souložnice. Termín provedení portrétů — 7 měsíců.

FRANCOUZSKÉ PRISLOVÍ: Nejkrásnejší žena nemůže dát více, než má.

V NOVOVORSKÉ SKOLE říká učitel špatnému žáku: „Nestydíš se? V tvém věku George Washington byl primusem!“

„To vím. A vím také, že ve Vašem věku byl presidentem Spojených států, odpověděl žák.

PAMÁTKA PLUS UŽITEK

Na bělehradském hřbitově se nachází pomník s nadpisem:

„Zde odpočívá J. P., že na kameníka. Tento pomník provedl její manžel ku včelné památky, ale může být současně modelem jeho práce. Takový, nebo podobný pomník stojí pouhých 5 000 dináru“.

PANENSKE OSTROVY (v Karibském moři) pobily neobvyklý světový rekord; mohou se pochlubit největším počtem rozvodů.

DESÍTILETÝ HAROLD KNOW Z OTTAVY si stěžoval na bolesti hrudníku. Rentgenologické vyšetření vykázalo cizí tělesko, které trčelo v hltamu, několik cm nad žaludkem. Teprve když se chlapec dověděl, že operace je nevyhnutebná, prozradil své tajemství:

Při hře s lampiony polkl několik molů. Protože se bál, že mu sní žaludek, polkl pilulkou „Antimol“, která byla reklamována v novinách.

JIŽNÍ AFRIČE hrozí úplné vyhynutí lampartů. Vypočteno, že v poměru k přirostu činí úbytek 80%. Příčina: hromadný vývoz lampartů kůže do Evropy a Ameriky.

FRANCOUZŠTÍ VÁLEC-NI ZAJATCI, kteří upadli do zajetí v blízkosti Sarai za křižákých válek (v roce 1250) mohli být snadno vykoupeni: 8 kusů cibule za jednoho zajatce.

• Istá anglický lekár odporúča chrápajúcim, aby pred zaspaním žuvali kúšok tvrdého dreva. Má to unavujúci účinok na svaly tváre, šije a hrdla a vraj predbieha chrápaniu.

• Prvé na svete mince boli objavené v Líbii v 7. storočí p.n.l. Prvá mincovňa bola založená v starozitnom Ríme pri svätyni Juno-Mince. Tam ma svoj pôvod názov — minca.

PODLE POSLEDNÍCH ÚDAJŮ připadá v námořních vojenských jednotkách Hondurasu jeden admirál na 14 námořníků.

FRANCOUZSKÉ PRISLOVÍ: Nejkrásnejší žena nemůže dát více, než má.

Máme už za sebou žatvu a podmietku. Než spozorujeme bude tu prostriedok jesene. Urobili sme však všetko? Či premyslené behom dlhých zimných večerov návrhy a plány, premenené neskôr na záväzky obce — splnili sme v lete? Práce je ešte všade veľa. Je treba sa usilovať.

Máme za sebou pekné výsledky tohoročného leta, ale priznajme sa, ešte veľa ťažkosti. Tieto sú rôzne. Niektoré sú organizačného druhu a ešte iné technického. Na niektoré máme menší vplyv. Sú však také, ktorých odstránenie závisí od nás samých. Ktoré sa ľahšie riesia, keď záležitosť dediny sú spoločnou záležitosťou jej obyvateľov. Keď ľudia dajú dohromady svoje rozumu a každý problém je spoločnou úlohou. Keď úsilie spája sa pre spoločný cieľ, prichádzajú výsledky, radost a spokojnosť.

Nedávno na tieto podstatné otázky upozornili novotarské porady okresného aktív rolníckych krúžkov ako aj obecných družstiev (PZGS), o ktorých sme obširne písali v minulom čísle. Dnes navštívime Kacwin spolu s našimi korešpondentmi, ktorí nás oboznámia s úspechmi a ťažkostami svojej dedinky.

V Kacwinej jestvuje a stále lepšie pracuje rolnícky krúžok pod vedením Michala Radeckého. Zoskupuje súčasne 70 členov. Krúžok môže sa pochváliť dvomi mlátačkami s motormi Dieslovým a elektrickým, dvomi striekačkami „Olza“, sejačkami na výpno a dyomi na umelé hnojivo, troma konskými kosačkami a strojom na morenie obilia, ktoré vlastní ako aj má na svojom konte 257 tis. zlatých.

Plány do najbližšej budúcnosti to je výstavba nákladom asi 100 tis. zl. hale na sklady poľnohospodárských strojov a oprávarenskú dielu. Okrem toho nákup ďalších strojov a poľnohospodárského náradia ako: čističe obilia, mlátačky a betónovej mišačky.

Samořejme mechanizácia poľnohospodárstva prispôsobená možnosťam a požiadavkam Kacwina, to je len jedna forma širokej pôsobnosti rolníckeho krúžku. Od roku 1959 rozvíja sa tuna úspešne ovocná škôlka a druhá vznikla roku 1961. Špecialitá to sú ovocné stromky štěpením prispôsobené pre tunajšie klimatické pôdmienky. Len v jednej zo školiek nachádza sa asi 4.000 stromkov. Stará sa o ne a vedia obidve škôlky — Michal Radecák. Veľkú pomoc venuje kacwinská školská mládež. Plejú, okopávajú a konajú iné ľahké pomocné práce, ktoré prinášajú škôlke cennú pomoc.

Tento rok veľkým úspechom je obhospodárenie z iniciatívy krúžku a jeho členov pokomasačných úhorov o povrchu viac ako 300 ha.

Jestvuje tuna tiež Roľnícka škola (SPR) vedená poľnohospodárskym inštruktorom — agronomom Chmielom ako aj riaditeľom základnej školy Andrejom Milaniakom. Medzi kacwinskou mládežou je o ňu veľký záujem. Je tiež pravdu, že ešte nie všetci s ktorími sa rozprávame vedia, čo dáva jej ukončenie. Ešte sami sa nas na to pytajú. Odpoveď na toto je jednoduchá: poznanie a stále lepšie poznanie výroby poľnohospodárskej a chovnej. Lepšie využitie strojového náradia. Ľahšia námaha a väčšie výrobne výsledky.

Posledné Plénum PZGS vyvolalo v Kacwine veľký záujem. Všetci očakávajú, že súčasne nastane zlepšenie v zásobovaní miestneho obchodu GS-om z Lapsz Nižných. Tí, s ktorími rozprávame tvrdia, že voľakej GS pracoval dobre, ale posledne zásobovanie obchodu potravinami a inými artiklami úplne sa zhoršilo. A už celkovú nespokojnosť obyvateľov vyvoláva nedostatok tak dôležitých chemických prostriedkov ako prostriedky k boji proti mandelinke zemiakové, ktoré tento rok bolo neobyčajne veľa na kacwinských poliach.

Bolo treba proti tej bojovať, ale v ceste stál nejaký predpis GS, ktorý zakazoval pridelanie rolníckemu krúžku Azotox do komisu. Toto nútio rolníkov z Kacwina k runohým púfam do Lapsz Nižných za prostriedkami k boju proti mandelinke zemiakové alebo k náhodným nákupom

pri návšteve v Novom Targu. Nemôže sa povedať, aby pomer GS uľahčil boj s mandelinou zemiakovou. A toto všetko malo miesto v období horúčkovitých prác na roli, keď každa voľná chvíľa je nad zlato. Keď všetci odbornici, rozhlas a televízia, celá tlač vzývali rolníkov k boju proti tomuto strašnému škodcovovi.

Nedodávanie GS-mi koksu pre kováčov tiež neuľahčuje život obyvateľom novotarských dediniek. Na túto záležitosť upozornila okresná porada PZGS. V Kacwine, tak ako aj inde táto záležitosť nevypadala tento rok najlepšie. Ešte pred rokom Andrzej Galowicz urobil pluh k odstraňovaniu snehu z cesty. Bolo ho treba len okovať a mohol vyjsť na cesty zavalené snehom. Očel tiež bola, ale bol nedostatok koksu a len to stačilo, aby v období obrovských snehových zrážok pluh zostal neužitočný. Budé lepšie, keď bude cesta zafukana — myslí si voľakde — ako my máme dať koks. Nevieme koľko koksu bolo treba. Avšak vieme, že sú tunajšie snehové zrážky a ako potrebný je na tomto teréne snehový pluh. Všetky tieto

Ukazali sme len niekoľko problémov práce kacwinského rolníckeho krúžku a GS z Lapsz Nižných, ktoré zásobuje Kacwin. Pozrite teraz, ako sú konané iné práce, spoločné záväzky obyvateľov tejto veľkej a husto zabudované dediny.

Z Czorsztyna do Niedzice vede pekná asfaltka. Bola vybudovaná pomerne nedávno z iniciatívy Obecného výboru PZPR a GRN, za veľkej pomoci miestnych obyvateľov. Ale ďalej do Kacwina vede už len poľná cesta, plná zátačiek a jám. Preto do Niedzice možno cestovať autobusom PKS a do Kacwina peši, vozom, alebo v zime saňami. Konečne Kacwin mal toho dosť. Začiatkom toho roku, na schôdzke zvolanej predsedom GRN — Jánom Majerczakom, obyvatelia Kacwina rozhodli sa vybudovať cestu do Niedzice. Cestu po ktorej príde autobus.

Obecný národný výbor zo svojich zvýškov uhral prvé trovy privezienia kameňa na úsek cesty v dĺžke asi 500 metrov. Okres priznal pomoc vo výške 50 tis. zl. na hradenie tohoročných trovov spojených s prácou odborných robotníkov pri valcovani cesty. Celá dedina prijala záväzok, že privezie kamene na ostatný úsek cesty v dĺžke asi 2.500 metrov. Tento rok ma byť spravené asi 40% prijatého záväzku.

Často sa počuje keby... keby... Je to pohodlné slovo. Dá sa rôzne vysvetľovať a prispôsobovať rôzny okolnosti. Skrýva sa za ním tiež výčitka za oneskorené termíny, zlé hospodárenie, nedostatočnou prácu GS a iné záležitosti, ktoré mali byť vybavené a nie sú. Tentokrát totó keby znamená konkrétnu Niedzicu.

Záväzky Kacwin prijal, ale po ich stopách nešla realizácia. V tomto období často sa počulo keby, keby nám Niedzica pomohla, bolo by dobré keby nám pomohli Lapsze Nižné a Frydman, vtedy by sme rýchlejšie vybudovali cestu. Rýchlejšie priviezli kamene. Keď bola potrebná naša pomoc pri stavbe cesty do Niedzice, do Falsztyna, do Lapsz Nižných a Wyżnych, vtedy na nás pamäti — hovoria obyvatelia Kacwina. Pomáhali sme privážať kamene, pomáhali sme budovať cestu. Neskôr mali pomôcť oni nám. A teraz čo, zádli... hovorili iní.

Počkajme so zvážaním kameňa, možno nám pomôžu — pripojovali ostatní. A takto, istý čas namiesto zvážania kameňa vládlo slovo keby, keby nám pomohli. Avšak ako je vidieť aj Niedzica má svoje keby, ktoré znemožňuje jej obyvateľom vyrovnáť dlh.

Dnes už skoro všetci obyvatelia Kacwina splnili svoje tohoročné záväzky a kamene priviezli. Prví pretrhli čakanie na pomoc Niedzice Ján Molitoris z čísla 183 a Ján Szpernoga z čísla 89. Ich príklad zapôsobil na ostatných. Na jeseň má sa začať so stavbou cesty. Budovať sa bude z dvoch strán: od Kacwina v dĺžke asi 700 metrov a od Niedzice v dĺžke asi 400 metrov. Prostriedok bude ukončený budúci rok. Možno tunajšie pomôže Niedzica Kacwinovi? Snáď naši čitatelia z Niedzice nás o tom upoviedomia? Uznanie patria tým, ktorí nezabúdajú na služby, ktoré rozvážne prekonávajú dnešné ťažkosti, aby sa nevyskytli zajtra.

Je ešte jedna záležitosť po ktorej túžia tí s ktorími rozprávame v Kacwine. Je to zavedenie telefónu, ktorého potrebu asi nemusíme zdôvodňovať. Vravia nám, že toto je téma o ktorej sa už hovorí veľmi dávno. Vraj sú nejaké ťažkosti, ale -- zdôrazňujú obyvatelia Kacwina — vybavenie tejto záležitosti záleží len od hospodára terénu, ktorým je Obecný národný výbor (GRN). Je treba, aby telefonické spojenie malo nielen sídlo GRN, ale aj ostatné dedinky tej istej obce. Tento návrh adresujeme Prezidiu Obecného národného výboru v Niedzici a jej predsedovi Jánovi Majerczakovi. Sme presvedčení, že aj túto záležitosť — tak neobyčajne udatný a obetavý GRN priznivo vybavi.

ADAM ADAMEC

PROBLÉMY

nielen

KACWINA

argumenty v PZGS nikoho nepresvedčili. Vypadá to tak, že aj tento rok bude sa pluh neužitočne ničiť.

Občania uvádzajú viac príkladov. My sa však nazdávame, že stačia tieto dva, aby GS nám vysvetli svoje rozhodnutia a svojú obchodnú operatívnosť. Není nad obchodom vo veľkom.

Sú tiež aj také záležitosti, ktoré obyvatelia Kacwina fažko môžu vysvetliť. Napríklad na otázku prečo cement určený výlučne na stavbu silažných jam, používajú na iné účele, odpovedajú len po chvíliku uvažovaním: „Abý vybudoval silážne jamy, je treba skôr vybudoval patričnú stavbu (niektorí hovoria mašta a iní stodolu) a k výstavbe konštrukcie je potreba oceľ k výzbroji. Nedostatok oceľe znemožňuje stavbu silažných jam a to zasa neskor zapričinuje, že cement je používaný k výrobe škrídry.“ Argument skutočne nepopierateľný a po vypočutí tohto je treba asi našich milých informátorov len pochváliť. Ale je tomu skutočne tak? Nie bez príčiny podozrivame, že je to len argumentácia, že skrýva sa za ňou iná príčina. Nazdávame sa, že odborníci nám toto vysvetlia.

Príde k vode, voda široká a čistá, že vidí, aká je hlboká. Hľadá most, ale o moste nikde ani chýru. Chodí sem i ta a obzerá, či je dakde nie menšia, kde by ju mohol prebodiť. Ale voda je všade len jednaká — všade hlboká a široká.

V tom, kde sa vezmú, tu sa vezmú priplávajú k brehu dve ryby, pred nim zastanú a takto k nemu prehovoria:

— Dobrý človek, netráp sa a nevyzerať toľko most a brod, bo ich nikde nenájdete. Ale staň si na nás, my ťa na druhý breh prenesieme! Nič sa naboja a smelo pod hned si tam, ani nebudeš vedieť ako.

— Nože, no, keď ste také dobré, veru sa vám podávajem, — odpovedal ťuhaj, stal si na ryby a ani nevedel, už bol na druhom brehu. Pekne sa rybám podákoval, ryby sa mihli, voda začliapala, akoby plesol, a už ich nebolo.

Milý ťuhaj sa poberal rovno k zámku. Lenže mu najprv prichodilo ešte dlho chodiť po horáčach, po pustých poliach, až napokon natrafil na cestu,

čo viedla do zamku. Bola taká zaraštená, akoby od pamäti sveta nikto po nej nebol chodil. Ale on o to veľmi nedbal keď ho len k zámku priviedla. Aká cesta do zámku, taký aj zámok: brána ošarpaná oblámaná, múry zarastené, dvor neporiadny a zarastený burinou.

No, ved som ja prišiel. Hľadám tu ani nikto nebýva, — vravel si — ale predsa pôjdem dnu pozrieť či to aj zádunka tak vyzerá ako zvonku.

Príde do pitvora, tam ticho a mŕtvo,

z pitvora do svetlice, zo svetlice do

druhý, a tak prešiel temer celý zámok

a nikde ani živej duše. Naostatok

príde do jednej chyže: ako v predošlých, tak aj v tejto — pusto — iba

na jednej stoličke veľká žaba sedí.

Sotva ho žaba zazrela, prihovorila sa

mu a spýtala sa ho, čo hľadá. Prekvapený ťuhaj odpovedal:

— Rád by som dostal službu.

— Dobre, — povedala žaba ak sa ti

páči, môžeš aj u mňa zostať. Roboty

veľa mať nebudeš, len ryby v tomto

potoku každý deň nakŕmiš a keď si

rok vyslúžiš, dostaneš, čo budeš chcieť.

Milý ťuhaj pristal, ryby dobré kŕmili, aj izby a dvor oriadili a žaba bola s ním veľmi spokojná.

Keď sa rok minul, zavolá žaba nášho ťuhaja k sebe a takto k nemu prehovorí:

— Statočne si sa držal. Povedz, čo chceš za svoju vernú prácu. Ťuhaj odpovedal:

— Rád by som pekné pero za klobúk.

— Keď len to chceš, choď do jenástej izby, tam nájdeš pier dosť, vyber si, aké chceš.

Šuhaj išiel a vybral si rúče pero, len sa mu tak blyšťalo od zlata-striebra, žabe sa pekne podákoval a pobral sa domov.

Prišiel k vode a ryby ho naskutku prenesli. Príde na krížne cesty, pero si schoval a dočkal bratov. Zíšli sa traja bratia, pekne sa privítajú, a o svete rozprávajú, ale o pere čušia.

Iba doma sa pochválili, ale darmo: najmladšieho pero bolo najonakvejšie a hospodárstvo malo jemu pripadnúť.

ŽABA

(DOKONČENIE Z ČÍS. 9)

SKOPLJE

Tajemství Země a drama Skoplje

V pátek dne 26. července v 5 hodin a 17 minut smet katastrofální otřes z povrchu země Skoplje, jugoslávské město, hlavní město Macedonie. 20 vteřinové zemětřesení změnilo město v hromadu zřícenin. 82% všech domů leží v ruinách. Víc než 2 tisíce lidí zahynulo a bylo pohřbeno v zříceninách města.

Zpráva o této tragedii vyburcovala celý svět. Lidé bez ohledu na barvu kůže, rozdíly politické, náboženské, státní, ukázali vřelý soucit a pochopení neštěstí bližních. Skoplje se stala symbolem mezinárodního přátelství a solidarity. Odešlou jsou vysílány do Macedonie pomocné prostředky, projevy soustrasti a přihlášky k účasti na výstavbě zničeného města.

Obrávně srdečnou, rychlou a štědrovou pomoc udělily socialistické státy, zvláště Polsko, Sovětský svaz a Československo.

ATOMOVÁ SÍLA

Zemětřesení se vyskytuji na naší planetě poměrně často. Na celém světě je jich zaznamenáváno více než 10 tisíc, z toho asi 100 přímo pocitují lidé a 20 – 30 bývají toho druhu, jako bylo v Skoplji.

Roznevnáváme 3 druhy zemětřesení: tektonické — způsobené pohybem zemské kůry, vulkanické — způsobené výbuchy sopek, s místním významem, a dále propadlinové — také s působením místním, jejichž příčinou bývá sesutí klenby nad podzemními prostory, např. jeskyněmi nebo doly.

Připomeňme si několik událostí tohoto druhu z posledních let: Zničené íránské město Lar. Zemětřesení v Kolumbii. Zemětřesení v jižní Itálii v okolí Neapole. Stále se opakující zemětřesení v Agadiru v Maroku, které si vyžádalo 12 tisíc obětí za 10 sekund.

Jedním z nejohroženějších území je Chile. Zemětřesení se zde opakuje od staletí a pochovalo v zemi a v ruinách sta tisíc lidí. Poslední tragické zemětřesení v Chile bylo doprovázeno vzbouřením oceánu, jehož obováská vlna — Tsunámi — smetla z povrchu země pobřežní přístavy a města. Vlnobití se potom rychlosť 800 kilometrů na hodinu rozšířilo po celém Pacifiku a s nepravděpodobnou prudkostí zalilo Havajské ostrovy a Filipíny, které jsou od Chile vzdáleny asi 17 tisíc km. Za 24 hodiny tyto vlny zatopily pobřeží Japonska a zničily řadu rybářských vesnic. Nedávno příšerné zemětřesení způsobilo zánik krásného indonéského ostrova Bali. Opět zabití, opět značné hospodářské ztráty.

TAJEMSTVÍ PLANETY

Největší tma bývá pod lampou — říká staré lidové příslivky. Přímo fantastický pokrok vědy a techniky umožnil člověku spoutat mnohé životy. Vědci odebírají světelné signály ze vzdáleností miliard světelných roků, zkoumají procesy, které se odehrávají na vzdálených hvězdách. Vysílají daleko do vzdálenosti stamílionů kilometrů sluneční soustavy kosmické rakety. Vbrzku přistane člověk na Měsíci, na Venuši nebo na Marsu. Současně však nitro Země, na níž lidé využívají tato všechna opravdovská kouzla soudobé vědy a techniky, je velkou neznámostí.

Bohužel, nedovedeme odpovědět na otázky: Co se nachází uvnitř zeměkoule? Jak vypadá vnitřek naší planety? Doposud nikdo

nepodstoupil výpravu do vzdálených hlubin Země, na níž žijeme. Víme, jaké má složení zemská kůra. Víme, že průměr zeměkoule činí 6371 km, ale dosavadní vrtby dosáhly hloubky 8 km. To znamená, že doposud byla překonána přibližně pouze jedna tisícina průměru zeměkoule.

Naše planeta rozhodně není pevnou hmotou. Skládá se z několika vrstev: z tvrdé zemské kůry, jejíž tloušťka pod pevninami činí 35 – 70 km, pod oceány mnohem méně, asi 10 km, a dokonce pod dnem Pacifiku, podle posledních průzkumů pouze 4 – 5 km. Dále se nachází pohyblivá, tekutá vařící hmota, která obsahuje hlavně kyselinu křemičitou, křemičitanu a jiné minerální látky; nazýváme ji „plášt“ a dosahuje do hloubky 1200 km. V hloubce od 1200 do 2900 se vyskytuje mezivrstva. A dále už je zemské jádro, které se skládá pravděpodobně ze slitiny roztavených těžkých kovů. Teplota zemské kůry se průměrně zvyšuje o 1 stupeň po každých 33 metrech. Po dosažení 1500° vzrůstá mnohem pomaleji a podle náoru některých vědců dosahuje uvnitř zeměkoule 5000°C.

Horké nitro zemské prodělává neustále tektonické otřesy. Neustále se přelévá tekutá vařící hmota. Neznáme podrobné procesy, které probíhají ve všech vymenovaných vrstvách. Ale určitě víme, že tyto procesy jsou příčinou zemětřesení. V určité hloubce tento neustálý pohyb tekuté hmoty se slévá ve vlny. Část těchto vln probíhá směrem dovnitř Země, část směřuje na povrch a působí chvění — zemětřesení. Zdroj, z něhož vycházejí tyto rozruchy nazýváme hypocentrum, oblast zemského povrchu, ležící nad zemětřesným ohniskem se nazývá epicentrum. Podle sil rozruchu ohniska je tato oblast nevelká nebo se rozšiřuje na celý kontinent.

Je možná prognóza zemětřesení?

Bohužel, ani značné úsilí, které bylo věnováno této otázce, nepřineslo kýzené výsledky. Podařilo se pouze zjistit, kde je zemětřesení nejpravděpodobnější. Jestliže si podrobne prohlédnete mapu tektonických pohybů zjistíte, že nevystupují rovnorně na celé zeměkouli. Jsou oblasti, v nichž se zemětřesení opakuje a takto se tvoří pásmo nejsilnějších a také nejčastějších otřesů.

Takovým pásmem je západní pobřeží obou Amerik, Aleuty, Japonské ostrovy, Filipíny, Nový Zéland a Melanésie. Druhé pásmo se začíná od Španělska, dále se táhne podél Alp, Apeninským poloostrovem, Balkánským poloostrovem a Přední Asii k Indii po Barmu a Malajské souostroví. Je to vysvětlováno tím, že skalnaté vrstvy zemské kůry jsou nejnější, tvrdší a pružnější, zatím co vrstvy ránosu, písek, jíly atp. tyto vlastnosti nemají. Z těchto oblastí byl zkometován v průběhu věků bohatý materiál, pojednávající o sile, množství a frekvenci otřesů. Tento materiál v přenesení na mapy ukazuje oblasti a města, které jsou nejvíce ohroženy.

Avšak bohužel, v době, když tato města byla budována, nikdo nevěděl o možnostech, které by mohly alespoň částečně zmenšit nebezpečí. Např. omíjení míst, která jsou nejvíce ohrožena zemětřesením. Proto zemětřesení na naší planetě působí tak těžké ztráty, vyžaduje si tolik obětí. Skoplje bude opět postavena. Výstavba bude započata v příštím roce. Už nyní vědci zkoumají a rozhodují o místě, na němž se vznese nové hlavní město Macedonska.

A. CHALUPEC

Otcovi sa to akosi nezdalo, že by hospodárstvo mal dostat najmladší, ktorého mal za najnečakannejšieho. Trocha rozmýšľal, a keď si premyšel, prehovoril k synom:

— No dobré, deti moje, ale chodte vy len ešte raz, ved' vám sveta skúsiť nezaškodiť a kto mi najkrajší ručník doniesie, toho bude hospodárstvo.

Synovia pristali, dvaja starší preto, že závideli najmladšiemu, a najmladší preto, že bol veľký dobrotisko. Vybrali sa a každý šiel svoju cestou, najstarší napravo, protredný naľavo a najmladší prostrednou cestou, každý na svoje predošlé miesto.

Najmladší slúžil zas u žaby, ona bola s ním aj on s ňou spokojný. Keď sa rok minul zavolala ho k sebe a spýtała sa ho, čo žiada za svoju vernú službu. Šuhaj odpovedal:

— Nič iného, len čo mi otec kázal vyslužiť — pekný ručník.

No dobré, chod' ta do dvanástej izby a vyber si, aký sa ti páči.

Šuhaj išiel, vybral si ručník, čo sa mu najväčším páčil — zlatom-strie-

brom vyšívany, žabe sa pekne podávalo a pobral sa domov.

Na krížnych cestách sa naši bratia zase zišli a od krížnych cest sa spolu domov pobrali.

Ked prišli domov, vyložili na stôl, čo ktorý vyslúžil, a najmladšího ručník bol zase najkrajší, ani oči z neho nemohli odtrhnúť. Otec hlavou pokrútil, lebo sa mu to akosi nepáčilo, trocha rozmýšľal a potom takto prehovoril:

— Dobre ste vyslúžili, deti moje. Ale by ste sa ešte raz mohli vybrať do sveta, už ste súci do ženby. Nuž kto si najlepšiu ženičku vyslúží, toho už náozaj bude hospodárstvo.

Synovia pristali a hned sa aj vyskávali, každý na svoje staré miesto. Keď sa rok minul, zavolá žaba Šuhaj a pýta sa ho, čo by si za svojú vernú službu žiadal. On odpovedal:

— To, čo mi otec kázal vyslúžiť. Dobrú ženu.

— No, tak ma bozkaj, — riekla zrazena žaba. Šuhajovi sa neveľmi videlo žabu bozkat. Ale potom si pomyslel:

„Ved bola vždy dobrá ku mne a vyslúžil som si u nej najkrajšie pero a ručník,“ nuž len poslúchol. Ale ako sa potešil, ked zrazu len puk! a hnušná žabacia koža sa roztrhla. Utešená panica sa z nej znezdaly vytiahla, pred neho si stala a milo sa mu přivítala:

— Dákujem ti, môj drahý, dákujem, že si ma svoju vernou službu zo zakliaťa vyslobodil.

Šuhaj od údivu ani slova prerieč nevyládal, len sa díval na krásnu panicu, a tá mu vyrozprávala, ako sa jej vodilo:

— Už veľmi dávno strichla po mne jedna bosorka, ale kým otec žil, nemohla mi nič urobiť. Ale sotva umrel môj drahý otec, zakliaala ma aj s celým zámkom. Odtedy už mnoho rokov prešlo a nikto sa nad mnou nezúčtoval. Iba ty si ma vykúpil.

Krásna panica sa radovala, že ju taký driečný Šuhaj vyslobodil, a nás Šuhaj sa tešil, že má peknú verenicu.

Ked vyšli spolu na dvor, tam ešte len bolo radosti. Všade sa hemžili ľu-

dia, všetci dákovali nášmu Šuhajovi za vyslobodenie a všade bolo plno života.

Na zámku sa Šuhaj s krásnou devou chytrou zosobašil. Po sobáši bola veľká hostina a potom sa mladí vybrali k Šuhajovým rodičom. Druhí bratia si tiež dovedli mladé ženy, ale pred Šuhajovou sa obe mohli skryť.

Otec vidiac, že sa najmladší zase najlepšie zachoval, chcel mu oddať hospodárstvo, ale on ho nechcel.

— Ja už toto gazdovstvo nepotrebujem, — rieko — vyslúžil som si už iné a toto prepúšťam jednému zo svojich bratov. Nech si tuná gazduje a vy ostatní podte so mnou na môj zámok, tam budeme žiť všetci spolu.

Potom vyrozprával, ako a čo sa stalo, a zanedlho sa všetci vybrali s ním, len najstarší brat zostal doma gazdovať, keď mu bol najmladší všeličko opatril, čo do dobrého gazdovstva treba. Od tých čias bolo všetkým dobré a žili dlho, dlho, spokojne a šťastlivovo.

HOROSKOP

od 23. září do 22. října.

Mají rádi klid, vyhýbají se disharmonii. Schopní diplomati. Milují krásu, chtějí ji sloužit. Narození ve znamení Vah: Henryk Bergson, Antoni Canaletto, Georges Clemenceau, Dennis Diderot, Dwight D. Eisenhower, William Faulkner, Mohandas Gandhi, Rita Hayworthová, Le Corbusier, Kateřina Mansfieldová, Alfred Nobel, Miguel Unamuno, Giuseppe Verdi, Oskar Wilde.

Přijemní, zdvořili a krásní lidé přicházejí na svět mezi 23. září a 22. říjnem. Jsou to lidé mírumilovní. Neznamená to, že jsou zbabělí. Mají rádi klid a vyhýbají se disharmonii, sporům a tření, ale ne proto, že nejsou odvážní. Dovedou bojovat, ale pouze tehdy, když jsou k tomu donuceni. V tom případě bojují s neocíkávanou prudkostí. Váhy jsou nejenom symbolem rovnováhy, ale také práva. Narození v tomto znamení jsou jedinečnými diplomaty. Avšak ne pouze diplomacie, ale také právnictví a umění se může pochlubit celou řadou vynikajících osobnosti z tohoto znamení. Mnozí mají talent choreografický, téměř všichni jsou dobrými tanečníky a zbožňovateli tance. Jsou dobrými hudebníky. Hudba je přecca syntézou melodie, harmonie a rytmu. Lidé ze znamení Vah jdou ještě dál. Nejenom že milují krásu, oni jí také slouží. Proto jsou nejenom soudci, advokáti, diplomati i umělci, ale také zlatníci, módními návrhovateli, kadeřníky atd.

Mají rádi: klid, spravedlnost, dohodu, poklony, vybrané způsoby, hudbu, tanec, svůj hlas a svůj obraz v zrcadle, dobrý vkus, ozdoby, ornamenty, lahodnost a zdrojilost, balet, flirt, kokterii, sladkosti, mnohomluvnost.

Nenávidí: dosažení cíle za každou cenu, neohrabanost a brutalitu, nevyhovovanost, nešikovnost, násilí a společně s ním povolání (s výjimkou vojenské služby), trpká, kyselá a hořká slova i věci (jedině v čokoládě).

Zeny a dívky narozené ve znamení Vah, jsou jedny z nejkrásnějších. Jsou vždy usměvavé a půvabné. Ještě je obojí pohlaví. Jsou si vědomi svých půvabů, které přesouvají a mají radost, když jsou obdivováni. Horší je to, že rádi hodně mluví a vymáhají, aby je společnost poslouchala. Nebývají pracovití, ačkoliv mohou být výjimky. Ocenují pohodlí a rádi se dávají obsluhovat. Často u méně hodnotných typů lenivost nezná hranici. Samozřejmě, že láska odehrává velkou úlohu v životě lidí narozených ve namení Vah.

CO CZYTAĆ

Polecamy dzisiaj kilka cennych pozycji książkowych Państwowego Wydawnictwa Rolniczego i Leśnego, które mogą bardzo przydać się w codziennej pracy rolników.

UPRAWA ZBÓZ — E. Czerwiński, zł. 18.—

Książka zaznajamia z podstawowymi zabiegami agrotechnicznymi, których stosowanie zapewnia osiągnięcie wysokich plonów, ze sposobami zapobiegania chorobom zbóż i ochrony przed szkodnikami. Zawiera także cenne wskazówki dotyczące unikania strat podczas sprzątu i przechowywania plonów.

LĄKI I PASTWISKA — H. Szymonkska, zł. 5.—

Autorka podaje wskazówki racjonalnego pielegnowania i użytkowania ląk i pastwisk omawiając zagadnienia stanu użytków zielonych w Polsce, ich warunków glebowych i wodnych oraz zespołów roślinnych użytych zielonych.

KOMPOST — W. Chmielecki, zł. 2.— Broszura omawia wartość nawozową kompostów, zakładanie stosunkowego oraz sposoby kompostowania różnych materiałów. Zawiera także wskazówki dotyczące nawożenia kompostem.

ZASTOSOWANIE TORFU W GOSPODARSTWIE ROLNYM — H. Okruszko, zł. 5.—

Czytelnik znajdzie w książce opis sposobów rozpoznawania przydatności różnego rodzaju torfów do nawożenia, użytkowania na ściółkę i przechowywania obornika. Książka omawia również nawożenie torfem surowym oraz przekompostowanym z innymi nawozami a także stosowanie torfu w ogrodnictwie i do celów sanitarnych.

Dnes sú už doma — v Krakove, Bochni, Tarnove, iných mestečkách a rozprávajú svojim kolegyniam a kolegom dojmy zo spišských a oravských dediniek. A nebolo ich málo: pomoc pri žatve, protipožiarne hliadky, výlety, organizovanie a usporiadanie školských ihrísk, športové olympiády, slávnostné budíčky, harcerské kina a dokonca stanové kaviarničky ako napr.: v Orawke alebo vo Falsztyne.

Harcerska Rada Spiša pre učenie oslav štátneho sviatku zorganizovala tiež veľký rajd s odmenami o.i. GS-u v Lapszoch Nižnych, GS-u v Krempech ako aj Urbarov z Nowej Bialej a Niedzicy.

Rajdu sa zúčastnili 78 rajdové skupiny, ktoré počítali 712 účastníkov — v tom 124 detí z novotarských dediniek. Najlepšou rajdovou skupinou, ktorá získala prvé miesto, bola 17 KDH — Krakov Zwierzyniec v Kłuszkowicach. Ďalšie miesta obsadili: táborový štěp (Szczep obozowy) Huťka Krakow-Okres v Lapszoch Wyżnych a štěp Hufca Zwierzyniec v Lapszance.

Tých niekoľko týždňov prázdninového života v táborových stanoch uplynulo rýchle, prijemne a užitočne a každý z harcerov priniesol niečo nové a zaujímavé, a všetci dohromady mali spoločné ambície: preukazať svoju podnikavosť, dômyselnosť a užitočnosť pre obyvateľov Spiša a Oravy.

Najväčšiu spokojnosť však dáva pomoc, ktorú poskytli obyvateľom opätrujúc detí v „zelených detských školkach“ v období žatvy.

v tieni lesov a hôr. Prirodzené, srdečné stretnutia za doprovodu harmoník a gitár, pri ľudových poviedkach. Niekoľko rozprávali harceri, niekedy dedinskí rozprávači.

Mladí gazzdovia zo stanov poslani sem už po druhýkrát Krakowskou Chorągwicou ZHP, snažili sa byť užitoční podľa svojich sil a možnosti, poskytovali pomoc starším v ich každodennom živote. Snažili sa tiež spríjemniť im chvíle volné od práce. Prehlibili styky nadviazané behom minuloročných prázničnín.

EĽudia boli k harcerom srdeční a pohostinní, vďační za preukazanú pomoc vrele pozývali na budúce prázdniny. Obecní hospodári snažili sa o čím lepšie zásobovať stanových mestiečiek. Väčšina sľubila opäť sa sem vrátiť.

Teraz sú harceri už doma. Vrátili sa do svojich škôl, ale nadviazané styky nechcú prerušiť. Chcú naďalej, tentokrát cestou korespondencie, organizovať rôzne závody a podujatia. Chcú si dopisovať so svojimi kolegyniami a kolegami z dediniek Spiša a Oravy, chcú ich pozývať do svojich mest a mestiečiek. Chcú tiež opäť sa sem vrátiť, aby so svojimi stanmi udržali a prehlibili dobré tradície svojej činnosti, nadviazané pred rokom. Prajeme im ešte väčšie úspechy na budúci rok. A dievčatám a chlapcom z dediniek Spiša a Oravy prajeme, aby nadviazané styky udržali.

A. CHALUPEC

STANOVÉ MESTEČKA PO DRUHÝKRAT

Tak isto knihy, ktoré harceri dovezli, obohatili nejednú miestnu čítareň. A rôznych druhov súťaže čistoty angažovali nielen najmladších obyvateľov dedín ale aj starších.

Najkrajšie však boli soboty a nedele pri harcerských ohňoch, okolo ktorých zoskupovala sa väčšina obyvateľov dediny. Boli to krásne stretnutia

Jablonka — stolica Orawy. Jak widać na zdjęciu w tym miejscu krzyżują się drogi we wszystkich kierunkach. Liczni turyści krajowi i zagraniczni mijają to skrzyżowanie. Obskurna buda, która nie przynosi niestety chwali ani osadzie, ani jej gospodarzom. Rzecz drobna — wstyd nie mały.

Samochód ze zwianym dachem posiada również metalowe usztywnienia tj. ramę nadwozia, która niejako zamknięta konstrukcję pod względem elektrycznym.

ODPOWIEDZI REDAKCJI

W.K. — Jakie zioła mogą i powinni stosować ludzie starsi w celach profilaktycznych dla ogólnej poprawy samopoczucia?

Zioła w starszym wieku są dużą pomocą, w stosowaniu ich jednak należy także zachować umiar. Dodatnio działają bez wątpienia napary: ze skrzypu, liści brzozy i dziurawca. Te trzy wystarczą. Radzimy pić po pół szklanki jednego z nich w ciągu dnia najlepiej na zmianę, każdego dnia inny napar. Zioła powinny być ciepłe, przygotowane i wypite przed jedzeniem. Skrzyp gotujemy pół godziny w proporcji pełna garśca na litr wody, liście brzozy i dziurawca parzymy pół łyżeczki ziela na pół szklanki wrzątku.

ANIELA J. — Przy południowej stronie domu posadziłam sadzonki winorośli. Pędy mają już około 30 cm długości. Jak je zabezpieczyć na zimę?

Wszystkie pędy trzeba trochę przyciąć, by nie rosły już dalej, lecz zdrewniałły przez co staną się wytrzymalsze na mróz. Następnie trzeba je odwiązać od palików i sznurków, po których się pną, przygryć do ziemi

i przysypać warstwą ziemi grubości około 35 — 40 cm. W ten sposób trzeba zabezpieczyć winorośl w ciągu 2 — 3 pierwszych lat. Odmiant odpornych na mróz w trzecim roku już nie trzeba okrywać.

K. M. — Moja córeczka mająca 8 i 1/2 roku ma bardzo słabe zęby mleczne. Czy można jakoś wpływać, by już teraz wzmacnić je zęby stale?

Proszę podawać córeczce wapno w postaci zastrzyków domieszkowych. Wpływa ono dodatnio na uwypięcie nie wysuniętych jeszcze zawiązków zębów stałych, tkwiących w kości szczęki. W pokarmach należy uwzględnić jaja, twaróg, świeże jajeczny i owoce. Mleczne zęby trzeba koniecznie leczyć, aby nie dopuścić do ropnych stanów zapalnych.

N. B. — Na zębach w okolicy dziąseł odkaża mi się żółty osad. Pod nim tworzą się dziurki. Dziąsła krvawią. Jak mam się leczyć?

Główny nacisk należy położyć na higienę jamy ustnej. Mianowicie trzeba koniecznie usunąć osad u lekarza dentysty odpowiednim szczotkami i pastą pumeksową, następnie szczotkować codzennie przez kilka minut zęby i dziąsła miękką szczotką. Zabieg ten przeprowadzać rano i wieczorem przy użyciu proszku do zębów w następujący sposób: w górnej szczęce masować dziąsa z góra na dół, w dolnej odwrotnie. Proszę się nie obawiać iż dziąsła będą krvawiły. Wkrótce zahartują się, zęby będą czyste. Zniknie także stan zapalny dziąseł. Radzimy przez kilka dni używać 3 lub 4 tabletek „Acronu” do ssania.

K. G. — Jak mam się starać o przyjęcie do Domu Opieki?

O przyjęcie do Domu Opieki należy się starać za pośrednictwem Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej. Tam też radzimy się zwrócić w tej sprawie.

PONORKA

Ešte sa nezabudlo na sériu katastrof ponoričiek, ktorá si urobila po druhej svetovej vojne predovšetkým anglické a neskôr francúzske rôdovo a svetom otriasla zpráva o novej tragedii na Atlantickom oceáne.

10. apríla tr. v stredu večer, americké rozhlasové a televízne stanice ako aj zvláštne vydania amerických novín podali zprávu, že na Atlantickom oceáne zahynula americká atómová ponorka „Thresher“. Na palube nachádzalo sa 46 námorníkov, 16 námorných dôstojníkov a 17 civilných osôb: vedcov, konštruktérov, inžinierov a technikov.

Ihneď bola zahájena energetická záchrana akcia. Na miesto katastrofy boli vyslané nespočetné lietadlá, záchranné lode, torpedoborce a ponorky. Usilovne, mnoho hodín trvajúce hľadanie nezachránil vásak posádku uväzenú v oceľovej raki na dne oceánu. Len 12 hodín po prerušení spojenia s „Thresherom“ záchranné čaty spozorovali na vinách oceánu olivové škvurny na mieste katastrofy.

Naši sa tiež vinami vyhodene kusy korkových dosiek, dosiek z umelých hmôt používaných k vykladaní vnútajších skôr ponoriek. Posádka torpedoborce „Blandy“, ktorý sa zúčastnil hľadania „Threshera“ vytiahla z vody zvláštnu červeno-zitú gumové rukavice a biele bavineň, používané technikmi v miestnostiach v ktorých sú instalované na ponorkach atómové reaktory. Nenašli sa stopy po posádke a príčina tragédie je ďalej neznáma.

Nasledujúci deň veliteľstvo amerického vojenského námornictva uverejnilo oficiálnu zprávu, že nie je nijaká naděj na záchrannu posádky ani najdenie lode. Toto komuniké rozvialo posledné nádeje a uvrhlo do hlbokého smutku rodiny 129 osôb, posádky „Threshera“. Nadalej sa však pár dni hoci len po najmenších stopách katastrofy a kvôli ustáleniu jej príčin veľmi vojenského námorníctva USA povolalo zvláštny morálny tribunál.

O tri dni neskôr po katastrofe „Thresher“ nedaleko miesta na ktorom sa ponorka potopila nasiel sa veľký kus poliestylenu používaneho k izolácii atómových reaktorov. Ohorené miesta poukazovali na prudký výbuch plamenov. Okraje iných menších kusov, vlyrovaných na mieste katastrofy boli tiež potrhané spôsobom charakteristickým pre prudké výbuchnutie. Toto boli prvé stopy poukazujúce na okolnosti tragédie, ktorá sa odohrala v hĺbke asi 2.500 m pod morskou hladinou.

Na miesto katastrofy príša aj oceano-grafická loď „Atlantis II“, vybavená rovnými zvláštnymi prístrojmi na prehľadanie morského dna o. i. echosondami ako aj zvláštnymi televíznymi podvodnými kamery.

Avšak hľadanie vraku pomocou echosondy bolo spojené s veľkými ťažkosťami a neprinieslo kladné výsledky, nakoľko dno oceánu na mieste na ktorom sa potopil „Thresher“ je skalnaté, piné puklin a primordzenej pahorkov. Takéto dno odráža ultrazvukové impulzy vysielané hydrolokačným pristrojom, ktoré je nemôžne odísť od zvuku odrazeného od potopenej lode.

Taktiež neprinieslo ziadné výsledky pátranie po potopenej ponorek pomocou televíznych podvodných kamer. Dokonca zlomili tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svetla pod vodu, nemožu prekročiť okruh „viditeľnosti“ v tejto hĺbke viac než niekoľko desiatok metrov. Týmto spôsobom bolo by treba preskúmať dno meter za metro, čo je prakticky nemôžne. Preto polohu ponorek je treba nájsť iným spôsobom a len potom použiť tie na jacičtivejšie kamery, vrhajúce silný prameň svet